

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ MANAGEMENT

«Η σύνδεση της έρευνας με την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα: η περίπτωση μεταφοράς της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεωργία Ν. Λάσκου

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή

Βασίλειος Κέφης, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο (Επιβλέπων)

Ευρυδίκη Μπέσιλα-Βήκα, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ευαγγελία Μπάλτα, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Copyright © Γεωργία Λάσκου, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση πτυχιακής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

*Στην μνήμη του αγαπημένου μου παππού, Φίλιππου
(1925-2021)*

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Βασίλειο Κέφη που δέχτηκε να συνεργαστούμε για την εκπόνηση της Διπλωματικής μου εργασίας. Τον ευχαριστώ για την καθοδήγηση, την ανταλλαγή απόψεων και τον χρόνο που αφιέρωσε για να με βοηθήσει.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους Καθηγητές και τις Καθηγήτριές μου από το Πάντειο Πανεπιστήμιο που σε μια τόσο δύσκολη χρονιά εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού και μακριά από τα αμφιθέατρα, μας βοήθησαν να εξερευνήσουμε πολλά ενδιαφέροντα ερευνητικά πεδία.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους δικούς μου ανθρώπους για την αγάπη τους και τη συνεχή υποστήριξή τους.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	10
« Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ »	10
Α) Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΠΛΗΣ ΈΛΙΚΑΣ	10
Β) Η εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση	14
Γ) Η νέα στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία στην Ελλάδα	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	22
«ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ: ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ»	22
Α) Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ	22
Β) Τι κάνει η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας;	25
Γ) Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων	30
Δ) Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας.....	33
Ε) Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ).....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	38
«Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΝΕΟΦΥΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»	38
Α) Η ΑΝΘΕΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΟΦΥΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	38
Β) 2012-2019: StartUPGreece και EquiFund.....	41
Γ) Ο δρόμος προς την δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων	44
Δ) Τι κάνει το Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”;	48
Ε) Ανάλυση SWOT και επόμενα βήματα.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	56
«Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»	56
Α) Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΩΝ «ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ»	56
Β) Η δημιουργία της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας στην Ελλάδα.....	60
Γ) Η σημασία της «Πολιτείας Καινοτομίας» για την Ελλάδα	63
ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68

Περίληψη

Πώς μπορεί η Ελλάδα να αξιοποιήσει την έρευνα και την καινοτομία για την ανάπτυξή της; Η χώρα αφήνει πίσω της μια πολυετή και σύνθετη οικονομική κρίση η οποία την καθυστέρησε, μεταξύ άλλων, στο να μπορεί να δει το παρόν και το μέλλον της μέσα από τις ερευνητικές και καινοτόμες ιδέες των ανθρώπων της. Από το 2019, γίνεται μια συστηματική προσπάθεια υιοθέτησης της εξωστρέφειας και ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου από την πλευρά της Πολιτείας, το οποίο θέτει στο επίκεντρο την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας και της σύνδεσής τους με την επιχειρηματικότητα. Στο παρόν, επιλέγεται η καταγραφή και ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, η οποία αναμένεται να αποτελέσει μοχλό διάχυσης και προώθησης της καινοτομίας εντός και εκτός συνόρων.

Η μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η εύρεση και μετεγκατάστασή της σε έναν νέο και δημιουργικό χώρο και η μετονομασία της από Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, διευκολύνουν την μετάβαση της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης στην σύγχρονη πραγματικότητα και την εναρμόνισή της με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές.

Για την μελέτη και κατανόηση των σχέσεων που προκύπτουν από την εξέταση της έρευνας και της καινοτομίας στην Ελλάδα, χρησιμοποιείται το μοντέλο της «Τετραπλής Έλικας» το οποίο ουσιαστικά συνδέει όλους τους εμπλεκόμενους κυβερνητικούς φορείς με τους φορείς γνώσης της χώρας με στόχο την αλληλεπίδραση, αλλά και διεθνοποίησή τους.

Εισαγωγή

Οι σύγχρονες κοινωνίες καλούνται να προσαρμοστούν και να διαχειριστούν σύνθετα ζητήματα όπως είναι η κλιματική αλλαγή, οι υγειονομικές κρίσεις, οι κοινωνικές ανισότητες και οι οικονομικές κρίσεις. Ταυτόχρονα όμως, η ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας δημιουργεί θετικές εξελίξεις που συμβάλλουν στην κοινωνική ευημερία και πρόοδο.

Η αξιοποίηση και ο συνδυασμός τεχνολογιών όπως είναι η Ιατρική Ακριβείας, η Τεχνητή Νοημοσύνη, τα Μεγάλα Δεδομένα (Big Data), οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), η Ψηφιακή Διακυβέρνηση κ.α. βρίσκονται στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος, με τις εθνικές κυβερνήσεις και τους οργανισμούς να επιδιώκουν την αξιοποίησή τους. Αναμφισβήτητα, η σωστή διαχείριση και διάχυση της ερευνητικής γνώσης και της καινοτομίας θα αποτελέσουν το σημείο-κλειδί για την επιτυχημένη εφαρμογή της 4^{ης} Βιομηχανικής Επανάστασης.

Τα παραπάνω, δεν αφήνουν ανεπηρέαστη την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, η οποία καλείται να διαχειριστεί μια πληθώρα εξελίξεων, ενώ πολλές φορές απαιτείται να αλλάξει τον παραδοσιακό τρόπο διοίκησης, για να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των πολιτών.

Ένα σύγχρονο, αξιόπιστο, με μετρήσιμα και απτά αποτελέσματα και με έμφαση στην ποιότητα μοντέλο διακυβέρνησης πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα του σύγχρονου Ελληνικού κράτους.

Η επιλογή για επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία επηρεαζόταν κάθε φορά από την βούληση και τον σχεδιασμό της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας. Ως εκ τούτου, η χώρα δεν διαθέτει μια στρατηγική, ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για τους δύο αυτούς τομείς.

Η δημόσια υπηρεσία που είναι αρμόδια για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία είναι η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ). Η ιστορία της ξεκινά την δεκαετία του 1960, έχοντας εξελιχθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια των χρόνων.

Τα τελευταία δύο χρόνια, 2019-2021, στρατηγική προτεραιότητα της Πολιτείας είναι η σύνδεση της έρευνας με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση, πραγματοποιήθηκαν τρεις κομβικές αλλαγές που αφορούν την ΓΓΕΚ και οι

οποίες αναμένεται να καθορίσουν το μέλλον του οικοσυστήματος καινοτομίας και έρευνας στην Ελλάδα.

Η πρώτη αφορά την μεταφορά της ΓΓΕΚ από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Η δεύτερη αλλαγή συντελείται με την απόφαση μετεγκατάστασης της ΓΓΕΚ σε ένα νέο κτήριο για την αποτελεσματικότερη διεξαγωγή του έργου της. Η τρίτη αλλαγή πραγματοποιήθηκε με την μετονομασία της μέχρι πρότινος Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας, σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, η οποία σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας προσέγγισης κατά την οποία η καινοτομία συνδέεται με την ανάπτυξη της χώρας.

Έμφαση δίνεται στην ανάδειξη και προώθηση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, καθώς για πολλά χρόνια στην Ελλάδα δεν υπήρχαν απαντήσεις για το πόσες νεοφυείς επιχειρήσεις υπάρχουν, ποιες καινοτομίες αναπτύσσουν, σε ποιους τομείς δραστηριοποιούνται, πόσους εργαζομένους έχουν, τι κύκλο εργασιών έχουν κ.α. Μέσα στα δύο αυτά χρόνια έγιναν σημαντικά βήματα από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, υπό την ΓΓΕΚ, για την ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και της καινοτομίας στη χώρα.

Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ), το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας για την χάραξη εθνικής στρατηγικής για την έρευνα και την ανάπτυξη της τεχνολογίας και καινοτομίας, το οποίο σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων και την ΓΓΕΚ συνέβαλε την υιοθέτηση νέων πρωτοβουλιών.

Ο Everett Rogers, στο εμβληματικό του έργο “Diffusion of Innovations” στο οποίο αναπτύσσει την Θεωρία Διάχυσης Καινοτομίας περιγράφει τον τρόπο μετάδοσης στον χρόνο μιας τεχνολογικής ιδέας από την πηγή δημιουργίας της (αρχικό στάδιο), μέχρι τον τελευταίο της χρήστη (τελικό στάδιο). Η μετάδοση γίνεται μέσω καναλιών επικοινωνίας μεταξύ των μελών ενός κοινωνικού συστήματος, εξετάζοντας την συμπεριφορά των ατόμων και των οργανισμών. Η θεωρία αυτή αναπτύσσεται στα κράτη που έχουν αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό τις καινοτόμες διαδικασίες, συνεπώς δεν έχει ακόμα εφαρμογή στην Ελληνική πραγματικότητα. Στη χώρα μας δεν υπάρχει ολοκληρωμένη στρατηγική στον τομέα αυτό, ωστόσο σταδιακά γίνονται βήματα προόδου.

Το σκηνικό της καινοτομίας στην Ελλάδα -200 χρόνια μετά την δημιουργία ανεξάρτητου Ελληνικού κράτους- αλλάζει, αναπτύσσεται και γίνεται πιο φιλικό προς τους επενδυτές και αντίστοιχους φορείς ανά τον κόσμο. Η νέα αυτή εξέλιξη βασίζεται στην συνεργασία μεταξύ της Πολιτείας, των Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων, του ιδιωτικού τομέα και των πολιτών, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός δυναμικού και βιώσιμου οικοσυστήματος καινοτομίας.

Το παρόν κείμενο εστιάζει στην μελέτη των τομέων της έρευνας και της καινοτομίας στην Ελλάδα και της σύνδεσής τους με την νεοφυή επιχειρηματικότητα. Επίσης γίνεται μια αρχική προσπάθεια ανάδειξης του έργου της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας, της αρμόδιας υπηρεσίας του Δημοσίου για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας.

Κινούμαστε γύρω από το εξής βασικό ερώτημα: πώς μπορεί η χώρα να αξιοποιήσει την έρευνα και την καινοτομία για την ανάπτυξή της; Το ερώτημα αυτό παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον καθώς αναδεικνύει παράλληλα πολλαπλά στοιχεία του νέου μοντέλου διοίκησης που επιλέγεται το οποίο συνδέεται με την βελτίωση της ποιότητας στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση και την εισαγωγή της καινοτομίας, με στόχο την σταδιακή δημιουργία μιας ολιστικής και εθνικής προσέγγισης περί καινοτομίας.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν εξετάζονται αναλυτικότερα: στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σύνδεση της έρευνας με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Στο δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο «Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας: μια σύγχρονη δημόσια υπηρεσία», αναφέρονται οι βασικές δράσεις της υπηρεσίας οι οποίες έχουν κοινωνικό και διεθνή αντίκτυπο και η δομή της. Το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και χρησιμοποιείται ως μελέτη-περίπτωσης η δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”. Στη συνέχεια ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο με τίτλο «Η εμφάνιση των Πολιτειών Καινοτομίας στην Ελλάδα», αναφορικά με την δημιουργία της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας/Innovation District στη χώρα που αναμένεται να μετατραπεί σε κόμβο καινοτομίας στα Βαλκάνια και την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το παρόν ολοκληρώνεται με τις καταληκτικές σκέψεις.

Κεφάλαιο 1

« Η σύνδεση της έρευνας με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα»

Η σύνδεση της έρευνας με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα είναι ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο για την Ελλάδα. Οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες και η Δημόσια Διοίκηση αδυνατούσαν να εγκαθιδρύσουν ένα σταθερό πλαίσιο στρατηγικής για την ενίσχυση και ανάπτυξή τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στους ευρωπαϊκούς και διεθνείς δείκτες. Στο παρελθόν, έγιναν κάποιες προσπάθειες βελτίωσης της ποιότητας των δράσεων της Δημόσιας Διοίκησης και της εισαγωγής νέων πρακτικών, με κυριότερη την υιοθέτηση της ΔΟΠ από την πλευρά της Πολιτείας. Την τελευταία διετία, 2019-2021, οι λήπτες των αποφάσεων προσανατολίζονται περισσότερο στον σχεδιασμό ποιοτικών μέτρων με στόχο την ανάπτυξη της καινοτομίας και της ερευνητικής δραστηριότητας στη χώρα.

Α) Η καινοτομία και το μοντέλο της Τετραπλής Έλικας

Ο κόσμος της «διοίκησης» ανά τον κόσμο, είτε της δημόσιας είτε της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων είναι ιδιαίτερος ανταγωνιστικός. Για να μπορέσει ένας οργανισμός ή μια χώρα να επιβιώσει στις σύγχρονες, συνεχείς και ταχύτατες αλλαγές και εξελίξεις, οφείλει να μπορεί να προσαρμοστεί και να παρουσιάζει ανάλογες επιδόσεις, που ενισχύουν την θέση του σε σχέση με άλλους οργανισμούς ή χώρες αντίστοιχα. Υπάρχουν έξι (6) βασικές διαστάσεις της επίδοσης από την πλευρά ενός οργανισμού που του προσδίδουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σύγκριση με άλλους οργανισμούς. Η ενσωμάτωση της καινοτομίας αποτελεί μια από τις έξι διαστάσεις (οι υπόλοιπες πέντε είναι το κόστος, η ποιότητα, η ταχύτητα, οι υπηρεσίες και η βιωσιμότητα)¹ που συνθέτουν το προφίλ της επιτυχίας και της οικονομικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τους Bateman, Snell και Konopaske, η καινοτομία είναι η εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Επίσης είναι η αλλαγή στη χρήση μεθόδου ή τεχνολογίας. Πρόκειται για μια θετική και χρήσιμη εγκατάλειψη του προηγούμενου τρόπου λειτουργίας.² Η καινοτομία προκύπτει από τους ανθρώπους, (πρέπει να) είναι στρατηγικός στόχος των

¹Bateman, Snell, Konopaske (2019), “Management: Leading & Collaborating in a Competitive World,” 13th edition, Mc Graw Hill Education, σελ.8.

²Στο ίδιο, σελ.8.

οργανισμών, συνεπώς απαιτεί καλή διαχείριση και διοίκηση. Είναι αυτή που δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε μια επιχείρηση (μικρή ή μεγάλη) αλλά και μια χώρα, να μπορεί σταδιακά να ξεχωρίσει και να αποτελέσει παράδειγμα ηγεσίας (leading by example) σε διεθνές επίπεδο.

Ενδεικτικά, στον τομέα της Ρομποτικής, που θεωρείται μια από τις κυριότερες βιομηχανίες του μέλλοντος, περίπου το 70% της παραγωγής και των πωλήσεων σε ρομπότ πραγματοποιείται στην Ιαπωνία, την Κίνα, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Νότια Κορέα και την Γερμανία. Οι 5 μεγάλες αυτές χώρες δεσπόζουν στον χώρο των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, απασχολώντας μεγάλο αριθμό (καλοπληρωμένων) και ποιοτικών θέσεων εργασίας.³ Μια χώρα που «επαναστατεί» τεχνολογικά, ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις της παγκόσμιας καινοτομίας, προπορεύεται και οικονομικά έναντι των υπολοίπων, αποκτώντας εμφανές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προώθηση της έρευνας και η παραγωγή καινοτομίας βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το χαρτοφυλάκιο για την Καινοτομία, την Έρευνα, την Κουλτούρα, την Εκπαίδευση και την Νεολαία, επικεντρώνεται κυρίως στη δημιουργία ενός σύγχρονου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE) όπου σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη θα συνδέει αποτελεσματικότερα και πιο ουσιαστικά την έρευνα με την καινοτομία με συναφείς τομείς πολιτικής, όπως διάφορα βιομηχανικά οικοσυστήματα και οικοσυστήματα καινοτομίας.⁴

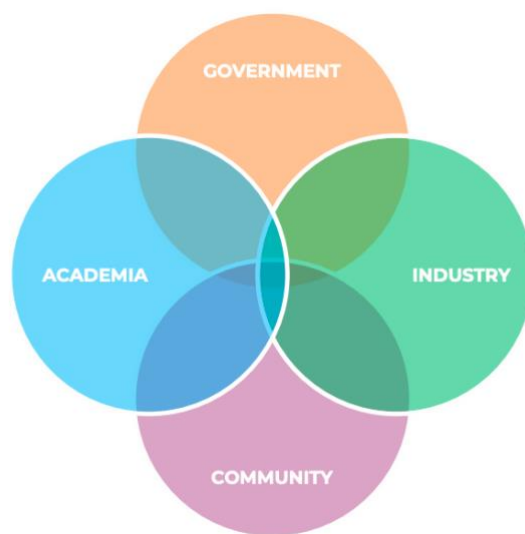
Η «ανοικτή καινοτομία»/open innovation αποτελεί βασική στρατηγική αντιμετώπισης των σύγχρονων προκλήσεων και αξιοποίησης των ευκαιριών. Το Κέντρο Ανοικτής Καινοτομίας του Πανεπιστημίου του Berkeley ορίζει ως «ανοικτή καινοτομία» τη χρήση στοχευμένων εισροών και εκροών γνώσεων για την επιτάχυνση της εσωτερικής καινοτομίας μέσω της εξωτερικής χρήσης της καινοτομίας, δηλαδή της ενσωμάτωσης γνώσεων από τον «έξω κόσμο».⁵

³Βλ. Alec Ross (2019), Οι βιομηχανίες του μέλλοντος, 3^η έκδοση, (προηγούμενη εκδ. 2017), ΙΚΑΡΟΣ, Αθήνα, σελ.40-42.

⁴Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας το Συμβούλιο εγκρίνει τα Συμπεράσματα, στον σύνδεσμο*. <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/01/new-european-research-area-council-adopts-conclusions/> (5/12/2021).

⁵BerkeleyHaas, Open Innovation Research, *What is Open Innovation?* <https://corporateinnovation.berkeley.edu/open-innovation-research/> (5/12/2021).

Η επίτευξη της «ανοικτής καινοτομίας» είναι η νέα πραγματικότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά. Συνδέεται στενά με το μοντέλο της Τετραπλής Έλικας όπου στην ουσία απαρτίζεται από 4 πόλους: 1) την πολιτική ηγεσία και την Δημόσια Διοίκηση, 2) την βιομηχανία, 3) τους ακαδημαϊκούς και ερευνητικούς φορείς και 4) την Κοινωνία των Πολιτών (στο σχήμα 1 απεικονίζεται το μοντέλο της τετραπλής έλικας). Σε αυτό το πλαίσιο, οι 4 πόλοι επιλέγουν μέσω της συχνής συνεργασίας τη δημιουργία συνεργειών, ενισχύοντας την έρευνα και την καινοτομία, εγκαταλείποντας τις μεμονωμένες πρακτικές του παρελθόντος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντοπίζει 5 βασικά στοιχεία που προκύπτουν από την «ανοικτή καινοτομία» και το μοντέλο της Τετραπλής Έλικας τα οποία είναι η δικτύωση, η συνεργασία των φορέων καινοτομίας, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη συμμετοχή και των νέων επιχειρήσεων, η αποτελεσματική διαχείριση της Πνευματικής Ιδιοκτησίας και η επίτευξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στην αγορά μέσω της επένδυσης σε Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A).⁶

Σχήμα 1. Το μοντέλο της Τετραπλής Έλικας. Πηγή: grip.eu

Υπάρχουν χώρες που εφαρμόζουν το μοντέλο της «ανοικτής καινοτομίας» μέσω της αποτελεσματικής συνεργασίας των 4 πόλων της Τετραπλής Έλικας, επιτυγχάνοντας υψηλά επίπεδα τεχνολογίας και καινοτομίας.

⁶M. Curley, Br. Salmelin (2018), *Open Innovation 2.0: A New Paradigm*. σσ. 1-12.
<https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/24-oispgopeninnovation20anewparadigm-whitepaper.pdf>
(5/12/2021).

Ενδεικτικά, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Πίνακα Αποτελεσμάτων Καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Innovation Scoreboard) για το 2020 η Σουηδία ηγείται των υπολοίπων 26 κρατών-μελών της Ένωσης στον τομέα αυτό, διαθέτοντας, ήδη από το 2012, μια από τις πιο ολοκληρωμένες στρατηγικές για την καινοτομία στον κόσμο. Ο σχεδιασμός της πολιτικής της βασίζεται σε μια ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση με συνέχεια και διάρκεια στο χρόνο. Η Πολιτεία και ο δημόσιος τομέας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη ενός «φιλικού κλίματος» για την ανάπτυξη της καινοτομίας, όπου στο επίκεντρο βρίσκονται τα Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα της χώρας, οι περιφέρειες και οι δήμοι.⁷ Η καινοτομία είναι το θεμέλιο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Η καθιέρωση της ολιστικής προσέγγισης εκ μέρους του Σουηδικού κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης για την επίτευξη της στρατηγικής της καινοτομίας προκύπτει από την μελέτη τριών παραγόντων. Ο πρώτος, αφορά την εύρεση και ανάδειξη των περιοχών εντός της χώρας όπου παρουσιάζονται τα περισσότερα εμπόδια για την προώθηση της καινοτομίας. Ο δεύτερος, επικεντρώνεται στην προστασία και ανάδειξη των τομέων όπου η χώρα εμφανίζει καλές επιδόσεις και έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ο τρίτος παράγοντας, προσανατολίζεται στη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διαφορετικών τομέων πολιτικής, προκειμένου οι κρατικές πρωτοβουλίες να είναι πιο αποτελεσματικές και φιλικές προς το περιβάλλον.⁸

Η Σουηδία στην πραγματικότητα έχει καταφέρει να ενσωματώσει την καινοτομία σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής, ανεξαρτήτως δραστηριότητας, αναδεικνύοντας το έργο των Ερευνητών της από τα Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, επιδιώκοντας παράλληλα την στενή συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και τις επιχειρήσεις. Αποτελεί αναμφισβήτητα μια «ιστορία επιτυχίας»/success story εφαρμογής του μοντέλου της Τετραπλής Έλικας.

Η Ελλάδα, δεν έχει ακολουθήσει την ίδια κατεύθυνση με την Σουηδία, ούτε τίθεται με το παρόν κείμενο ζήτημα σύγκρισης των δύο χωρών, λόγω γεωγραφικών, οικονομικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων. Ωστόσο, η υιοθέτηση της καινοτομίας από την Πολιτεία στην πραγματικότητα αναπτύσσεται τα τελευταία δύο χρόνια (2019-2021), καθώς στο παρελθόν οι

⁷Government Offices of Sweden (2012), *The Swedish Innovation Strategy*, The Swedish Ministry of Enterprise, Energy and Communications, σσ 1-56, σελ.19.

⁸Στο ίδιο, σελ. 21.

προσπάθειες ήταν αποσπασματικές. Ως εκ τούτου, η Δημόσια Διοίκηση αντιμετώπιζε δυσκολίες στο να μπορεί να σχεδιάζει μέτρα για την ενίσχυση για παράδειγμα του οικοσυστήματος καινοτομίας γιατί αυτό δεν υπήρχε ή ήταν κατακερματισμένο. Παρακάτω, γίνεται αναφορά στην εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, στην προσπάθεια μελέτης των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν στην Ελλάδα για την σταδιακή (μερική) υιοθέτηση της «αλλαγής», της «βελτίωσης της ποιότητας και της χρήσης της «καινοτομίας».

Β) Η εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση

Συχνά ασκείται έντονη κριτική για την αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης που πολλές φορές μάλιστα μεταφράζεται ως ένα αίσθημα ευθείας αμφισβήτησης από την πλευρά των πολιτών. Η δυσλειτουργία του Δημοσίου θα μπορούσε να εντοπιστεί μέσα σε δύο βασικά προβλήματα.

Το πρώτο πρόβλημα αφορά την δυσκολία και δυσκαμψία του Δημοσίου να μπορεί να κατανείμει τις αρμοδιότητες στα όργανά του. Η πληροφορία ανακυκλώνεται και τελικά χάνεται, με αποτέλεσμα να μην φθάνει στον πολίτη. Αυτό δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο ανάμεσα στο δίπολο της κεντρικής εξουσίας (δηλαδή της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας) και της δημόσιας διοίκησης. Συχνά, η διοίκηση αναμειγνύεται (όχι απαραίτητα εσκεμμένα) με τη δράση της πολιτικής ηγεσίας και το αντίστροφο, συντηρώντας τελικά τις (αρνητικές) πρακτικές.

Το δεύτερο πρόβλημα συνδέεται με την δυσκολία αποδοχής της αλλαγής και της εγκαθίδρυσης μιας νέας, θετικής κουλτούρας, προσαρμοσμένη στις σύγχρονες ανάγκες της εποχής από την πλευρά του Δημοσίου. Από την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση απουσιάζει η ευελιξία, η δυσκολία κατανόησης των διαδικασιών της ψηφιοποίησης, η ενσωμάτωση της καινοτομίας και της τεχνολογίας, αλλά κυρίως απουσιάζει το όραμα για μια καλύτερη, αποτελεσματικότερη και κοντά στον πολίτη Διοίκηση.

Με βάση τα παραπάνω, είναι προφανές πως απαιτείται η εγκατάλειψη του «παλαιού» μοντέλου διοίκησης και η υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου το οποίο θέτει στο επίκεντρο την ποιότητα. Η φιλοσοφία και οι αρχές της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας (εφεξής ΔΟΠ)

προσφέρουν αυτό ακριβώς που χρειάζεται η Ελληνική κοινωνία για να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες προκλήσεις και εξελίξεις: ένα σύγχρονο μοντέλο διοίκησης.

Η ΔΟΠ επικεντρώνεται στον πελάτη, με στόχο τη συνεχή βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία και προωθώντας την ομαδική εργασία με τη συμμετοχή όλων των υπαλλήλων. Βασικές αρχές της ΔΟΠ είναι η προτεραιότητα στην ποιότητα και την συνεχή βελτίωσή της, η ικανοποίηση των απαιτήσεων του πελάτη, η προσωπική ικανοποίηση των εργαζομένων, η πρόληψη και αποφυγή της κακής ποιότητας, επομένως η ελαχιστοποίηση των λαθών.⁹

Από το 1990 και για την καλύτερη κατανόηση της σχέσης Δημόσιας Διοίκησης-Πολίτη, υιοθετείται από την Ελληνική Πολιτεία η αρχή ότι η «ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών είναι στοιχείο κρίσιμο για την αξιοπιστία της δημόσιας διοίκησης».¹⁰ Αξίζει να σημειωθεί πως έχουν γίνει σημαντικά προόδου με την ενσωμάτωση διαφόρων εργαλείων της ΔΟΠ στους δημόσιους οργανισμούς. Η είσοδος της ΔΟΠ την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση εγκαινιάζεται με την υιοθέτηση του Νόμου 2880/2001 με τίτλο «Πρόγραμμα Πολιτεία για την μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις».¹¹ Το Πρόγραμμα Πολιτεία αποτελεί πρόγραμμα σταθμό καθώς εισάγει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσεων για την εξορθολογισμό της Διοίκησης με γνώμονα τη διαρκή βελτίωσή της, την εισαγωγή νέων μεθόδων λειτουργίας, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και την επιμόρφωση και βέλτιστη χρήση του ανθρώπινου δυναμικού της.

Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει 10 στόχους προτεραιότητας που είναι οι εξής: 1) η αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών προς τους πολίτες, 2) η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των Δημόσιων Υπηρεσιών, 3) η απλούστευση του θεσμικού πλαισίου, 4) η ενίσχυση του διαλόγου και των δικαιωμάτων των εργαζομένων με την καθιέρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων, 5) η εφαρμογή του e-government, 6) η μετάβαση σε μια διοίκηση περισσότερο αποτελεσματική αλλά λιγότερο ακριβή, 7) η ανανέωση και αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα, 8) η ενδυνάμωση της Αποκέντρωσης με μεταφορά

⁹Γ. Ασπρίδης & Φ. Φραγκισκάτου (2009), «Η εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στη Δημόσια Διοίκηση», *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, Εκδ. Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, τεύχ. 15, σσ.304-305.

¹⁰Β. Κέφης (2014), *Διοίκηση Ολικής Ποιότητας*, 2^η έκδοση, εκδ. Κριτική Αθήνα, (προηγούμενη έκδοση 2005), σ.87

¹¹Ν. 2880/2001 «Πρόγραμμα Πολιτεία για την μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις» (Α' 9).

αρμοδιοτήτων στην Αυτοδιοίκηση, 9) η μεταβίβαση δραστηριοτήτων υποστήριξης του Δημοσίου στον Ιδιωτικό Τομέα και 10) η διασφάλιση της διαφάνειας και η εφαρμογή της αρχής του ελέγχου.¹²

Το 2004, ψηφίστηκε ο Νόμος 3230/2004 φέροντας το τίτλο «Καθιέρωση ενός συστήματος διοίκησης με στόχους μέτρησης της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις» όπου και θεμελιώνεται η «Διοίκηση μέσω Στόχων» και η «μέτρηση της αποδοτικότητας» με τη χρήση συγκεκριμένων δεικτών στην Δημόσια Διοίκηση.¹³ Στην πράξη αυτό σημαίνει πως κάθε δημόσιος φορέας οφείλει να καθορίζει συγκεκριμένους αντικειμενικούς στόχους και να οργανώνει τον σχεδιασμό του για την επίτευξή τους.

Είναι εντυπωσιακό πως, παρά τα βήματα προόδου που έχουν γίνει, οι δημόσιοι οργανισμοί εξακολουθούν να συντηρούν τις πρακτικές του παρελθόντος, με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζεται καθολικά η καινοτομία στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση. Ενδεικτικά, ο βαθμός αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) είναι ακόμα χαμηλός. Παρατηρείται επίσης έλλειψη στελεχών με επαρκή τεχνολογική γνώση και ευέλικτο τρόπο σκέψης προς την αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας. Ακόμα, δεν υπάρχει αλληλεπίδραση με τους τελικούς χρήστες των υπηρεσιών (δηλαδή τους πολίτες) με σκοπό την βελτίωσή τους. Το αυστηρό μοντέλο ιεραρχίας που ακολουθείται, εμποδίζει την εφαρμογή της «διαδικασίας οργανωσιακής μάθησης».¹⁴

Παρόλα αυτά, το τελευταίο διάστημα σημειώνεται πρόοδος λόγω χάρη στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της λιγότερης χρήσης χαρτιού. Κατά πόσο αυτό συμβαίνει πράγματι στην πράξη, εξαρτάται μάλλον από την κάθε υπηρεσία. Στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της εξυπηρέτησης πολιτών η βελτίωση είναι σημαντική. Η χρήση του gov.gr είναι η νέα διαδικτυακή πύλη του Ελληνικού κράτους η οποία φιλοξενεί όλες τις ψηφιακές υπηρεσίες του Δημοσίου.

Η εισαγωγή και εφαρμογή της ΔΟΠ στο δημόσιο τομέα συνδέεται με μια νέα «κουλτούρα καινοτομίας», η οποία δεν συνοδεύεται μόνο από την ύπαρξη και χρήση των τεχνολογικών επιτευγμάτων αλλά επεκτείνεται σε έναν καινοτόμο τρόπο σκέψης, συμπεριφοράς, διοίκησης

¹²Υπουργείο Εσωτερικών, *Πρόγραμμα Πολιτεία*. <https://www.ypes.gr/programma-politeia/> (5/12/2021).

¹³Ν. 3230/2004, Καθιέρωση ενός συστήματος διοίκησης με στόχους μέτρησης της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις». (Α' 44).

¹⁴Γ. Καλογήρου, Α. Τσακανίκας, Αιμ. Πρωτόγερου, Π. Παναγιωτόπουλος, Ε. Σιώκας, Γ. Σιώκας, Δ. Σταμόπουλος (2021), «Η Ελλάδα που Μαθαίνει, Ερευνά, Καινοτομεί και Επιχειρεί», *Διανέοσις*, σελ.27-28.

και δράσης.¹⁵ Η ΔΟΠ και τα εργαλεία της, αν πράγματι αξιοποιηθούν σωστά, μπορούν να δημιουργήσουν μια νέα βάση εμπιστοσύνης στη σχέση Δημόσιας Διοίκησης-Πολίτη.

Σε συνέχεια των παραπάνω, η υιοθέτηση μιας νέας «κουλτούρας της καινοτομίας» και η ενσωμάτωση της ποιότητας από την πλευρά της Δημόσιας Διοίκησης, απαιτούν μια δομική επιτυχημένη αλλαγή στο εσωτερικό της. Η αλλαγή αυτή βασίζεται στην ύπαρξη ενός οράματος το οποίο πρέπει να είναι κοινά αποδεκτό από το ανθρώπινο δυναμικό της. Ο John Kotter, προτείνει το μοντέλο μιας «επιτυχημένης αλλαγής» ενός οργανισμού που βασίζεται σε 8 βήματα¹⁶:

- 1) Δημιουργία της αίσθησης του επείγοντος. Εντοπισμός των προβλημάτων και των μελλοντικών ευκαιριών.
- 2) Δημιουργία μιας ομάδας καθοδηγητών που θα μπορεί να ηγηθεί την προσπάθεια προς την αλλαγή.
- 3) Ύπαρξη οράματος για την αλλαγή και σχεδιασμός των κατάλληλων στρατηγικών για την επίτευξή του
- 4) Επικοινωνία του οράματος της αλλαγής για την καλύτερη κατανόηση από όλους
- 5) Παρακίνηση των άλλων να δράσουν και να απαλλαχθούν από πιθανές αντιστάσεις προς την αλλαγή
- 6) Εντοπισμός των βραχυπρόθεσμων επιτυχιών της ομάδας
- 7) Συνεχής εγρήγορση
- 8) Δημιουργία μιας νέας κουλτούρας, μέσω της επιμονής στους νέους τρόπους συμπεριφοράς.

Με βάση το προτεινόμενο περί αλλαγής μοντέλο του Kotter, είναι πολύ σημαντικό να βρεθούν τα κατάλληλα στελέχη εντός της Δημόσιας Διοίκησης που θα είναι πρόθυμα να πείσουν όσους προβάλλουν αντίσταση στην αλλαγή, να ασπαστούν το κοινό όραμα για βελτίωση της ποιότητας και χρήση της καινοτομίας στο Δημόσιο. Είναι προφανές, πως την αλλαγή και την βελτίωση δεν μπορεί να την επιβάλλει ένας άνθρωπος ή η εκάστοτε Κυβέρνηση. Αντίθετα, πρέπει να είναι μια συλλογική διαδικασία με την συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, η οποία βέβαια θα πάρει χρόνο και τα αποτελέσματά της θα φανούν μακροπρόθεσμα.

¹⁵B. Κέφης (2014), Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, 2^η έκδοση, εκδ. Κριτική Αθήνα, (προηγούμενη έκδοση 2005), σ.91.

¹⁶John Kotter (1995), “Leading Change: Why Transformation Efforts Fail, *HBR*, σσ 59-67, σελ. 61.

Γ) Η νέα στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία στην Ελλάδα

Η καινοτομία βασίζεται στους ανθρώπους της και στην δημιουργικότητά τους. Τα δύο βασικά στοιχεία της είναι ότι πρώτον περιλαμβάνει μια αλλαγή, εστιασμένη σε έναν τομέα και δεύτερον αναφέρεται στις δυνατότητες μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, λόγου χάρη στις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού, την τεχνογνωσία, την κουλτούρα κ.α.¹⁷

Η έννοια της καινοτομίας είναι ευρεία. Στο παρόν, μας απασχολεί κυρίως η έννοια της «κοινωνικής καινοτομίας», της οποίας η χρήση ταιριάζει περισσότερο στην περίπτωση των εθνικών κυβερνήσεων και των Διεθνών Οργανισμών. Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πηγή μεγέθυνσης και απασχόλησης και αφορμή συνεργασιών και δικτυώσεων. Οι νέες ιδέες ικανοποιούν κοινωνικές ανάγκες, δημιουργούν με τη σειρά τους κοινωνικές σχέσεις και σχηματισμούς συνεργασιών. Στόχος της Επιτροπής είναι να ενθαρρύνει τη γρήγορη αποδοχή των νέων αυτών λύσεων από την αγορά, ώστε να προκύψουν νέες θέσεις απασχόλησης.¹⁸

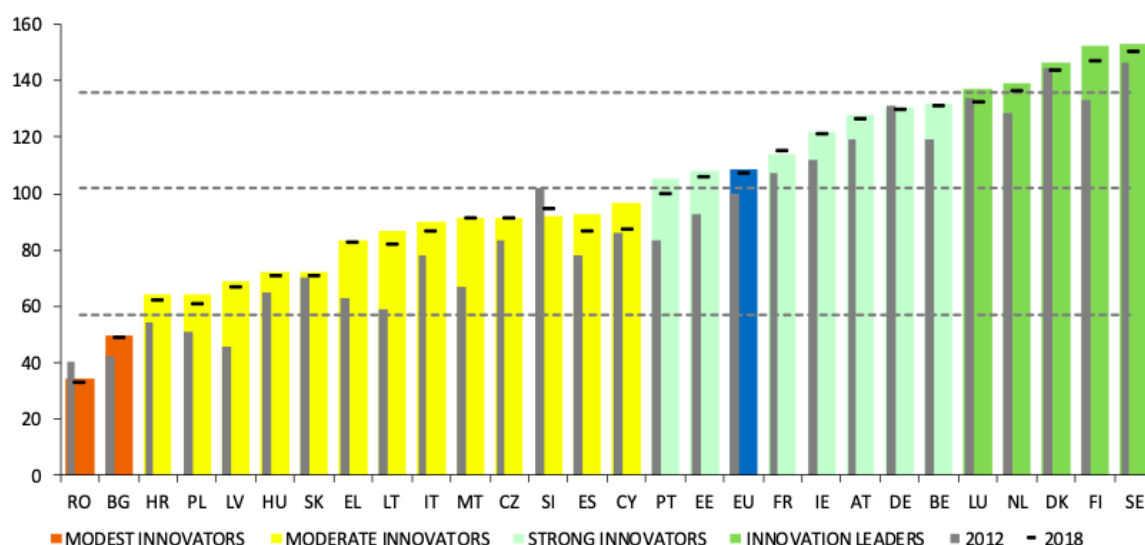
Η καινοτομία πηγάζει κυρίως από την ερευνητική δραστηριότητα. Στην Ελλάδα, για πολλά χρόνια η υποστήριξη της καινοτομίας και της έρευνας συνοδευόταν από ακανόνιστα και σποραδικά μέτρα και δράσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να βρίσκεται στις χαμηλές θέσεις στους δείκτες καινοτομίας. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Πίνακα Αποτελεσμάτων Καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2020 (Σχήμα 2), η χώρα βρίσκεται στην 20^η θέση ανάμεσα σε 27 κράτη-μέλη και θεωρείται μέτριος παίκτης καινοτομίας, σε αντίθεση για παράδειγμα με τη Σουηδία, τη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο ή την Ολλανδία που συγκαταλέγονται στους ηγέτες της καινοτομίας.

Όπως είναι φυσικό, από τον Πίνακα απουσιάζει η Μεγάλη Βρετανία, μετά την απόφαση αποχώρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁷Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (2006), «Καινοτομία, ο δρόμος για την επιτυχία», Θεσσαλονίκη, σελ.7.

¹⁸Καλογήρου Γ. (2015). Διαχείριση και ανάπτυξη καινοτομιών (Κεφάλαιο Συγγραμματος), στο Καλογήρου Γ., Τσακανίκας Α., Σιώκας Ε., Παναγιωτόπουλος Π., Πρωτόγερου Α., Μαυρωτάς Γ., *Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων για Μηχανικούς*, (ηλεκτρ. Βιβλ.), Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, κεφ.9.

Figure 1: Performance of EU Member States' innovation systems

Σχήμα 2. Πηγή: European Innovation Scoreboard 2020

Τον Ευρωπαϊκό Πίνακα Αποτελεσμάτων Καινοτομίας συνοδεύει έκθεση η οποία αναλύει κάποιες πτυχές των επιδόσεων καινοτομίας των κρατών-μελών.¹⁹ Συγκεκριμένα για την Ελλάδα, εμφανίζει ιδιαίτερα καλές επιδόσεις στην ύπαρξη καινοτόμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που είναι ικανές να αναπτύσσουν συνεργασίες. Στα αδύνατα σημεία, εμφανίζεται η αδυναμία της χώρας να δημιουργεί φιλικό περιβάλλον για την ανάπτυξη της καινοτομίας και την σύνδεσή της με την απασχόληση. Επιπλέον, υστερεί στις εξαγωγές προϊόντων μέσης και υψηλής τεχνολογίας

Από το 2019, στρατηγική προτεραιότητα της χώρας είναι η σύνδεση της επιστημονικής έρευνας με την καινοτομία με την επιχειρηματικότητα. Στο χρονικό διάστημα 2019-2021, η Πολιτεία έχει πραγματοποιήσει σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της καινοτομίας και την διάχυση της ερευνητικής δραστηριότητας.

Αναφορικά με το πεδίο της έρευνας, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, με γνώμονα την επίτευξη μεγαλύτερης ευελιξίας στα Ερευνητικά Κέντρα, υιοθέτησε νομοθετικές ρυθμίσεις για την εξαίρεση από το Ενιαίο Μισθολόγιο των ερευνητών που συμμετέχουν σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τον ιδιωτικό τομέα ή από Ευρωπαϊκά προγράμματα.

¹⁹European Innovation Scoreboard 2020:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/QANDA_20_1150 (15/12/2021).

Επίσης, εξαιρούνται οι αξιολογητές των ερευνητικών έργων από την υποχρεωτική υποβολή Πόθεν Έσχες.²⁰ Επιπλέον πραγματοποιούνται παρεμβάσεις για τα θέματα των Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας και της παραγόμενης Διανοητικής Ιδιοκτησίας, καθώς και της οικονομικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της Έρευνας.²¹

Στην Ελλάδα, από τους ερευνητές αναπτύσσονται συνεχώς σημαντικές εφευρέσεις και παράγεται διεθνώς πρωτοπόρα επιστημονική γνώση με σημαντική δυναμική εμπορικής αξιοποίησης στη διεθνή αγορά. Χρειάζεται ωστόσο, ώθηση και υποστήριξη ώστε οι εφευρέσεις, η έρευνα και η επιστημονική γνώση αυτή να μεταλλάσσεται σε νέα προϊόντα, νέες υπηρεσίες και νέα οφέλη για την κοινωνία. Πρόσφατα, ρυθμίστηκε ο θεσμός των «Εταιρειών-Τεχνοβλαστών» (Spin-Offs) οι οποίες ιδρύονται από ερευνητές Ερευνητικών Κέντρων και Καθηγητές Πανεπιστημίου, εντός των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και των Ερευνητικών Κέντρων. Οι «Τεχνοβλαστοί» αναπτύσσουν καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες αξιοποιώντας την διανοητική ιδιοκτησία, τα ερευνητικά αποτελέσματα ή συγκεκριμένη επιστημονική γνώση που έχει παραχθεί από τους ίδιους τους ερευνητές στον ερευνητικό οργανισμό τους.

Στο πεδίο της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας έχουν πραγματοποιηθεί επίσης σημαντικές δράσεις. Η δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων, “Elevate Greece” (αναλύεται στο Κεφάλαιο 3) και η δημιουργία της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας (αναλύεται στο Κεφάλαιο 4) στην Ελλάδα μέσω Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέας (ΣΔΙΤ), τοποθετούν σταδιακά τη χώρα στον χάρτη της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας καινοτομίας.

Επίσης, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αυξήθηκαν οι υπερεκπτώσεις δαπανών για επενδύσεις Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α) από 130% σε 200%, ενώ ταυτόχρονα επιταχύνθηκαν και οι διαδικασίες ελέγχου της πιστοποίησης των δαπανών σε

²⁰Ictplus, Χρ. Δήμας (2021), «Η Καινοτομία και η Έρευνα στην Ελλάδα». <https://ictplus.gr/xristos-dimas-i-kainotomia-kai-i-ereyna-stin-ellada/> (15/12/2021).

²¹Η Μεταφορά Τεχνολογίας είναι ο όρος που χρησιμοποιείται διεθνώς για να περιγράψει το σύνολο των διαδικασιών που εφαρμόζουν οι οργανισμοί στους οποίους πραγματοποιείται Έρευνα για να μεταφέρουν τα αποτελέσματα της Έρευνας αυτής σε έναν άλλο οργανισμό (ιδιωτικό ή δημόσιο) και ο οποίος θα αναλάβει να αναπτύξει περαιτέρω τα αποτελέσματα, με στόχο τη δημιουργία καινοτόμων νέων προϊόντων και υπηρεσιών προς όφελος της Οικονομίας και της Κοινωνίας, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, Πρωτοβουλίες, Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας. <https://gsri.gov.gr/protovoulies-driseis/grafeia-metaforas-technognosias-technologias-technology-transfer-offices-ttos/> (15/12/2021).

Ε&Α από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ). Αυτό πρακτικά σημαίνει, πως η Ελλάδα εξελίσσεται σταδιακά σε επενδυτικό κόμβο και κόμβο καινοτομίας, με στόχο την προσέλκυση επενδυτών και επιχειρήσεων από το εξωτερικό.

Οι παραπάνω δράσεις που έλαβαν χώρα μεταξύ του χρονικού διαστήματος 2019-2021 έχουν την εξής θετική συνέπεια: σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ευρωπαϊκός Δείκτης Καινοτομίας) τον καλοκαίρι του 2021 (Σχήμα 3), η Ελλάδα, είναι ανάμεσα στις 5 Ευρωπαϊκές χώρες με τη μεγαλύτερη βελτίωση στον τομέα της καινοτομίας στην Ευρώπη. Οι υπόλοιπες 4 χώρες είναι η Εσθονία, η Κύπρος, η Λιθουανία και η Ιταλία. «Υπάρχει συνεχής σύγκλιση εντός της ΕΕ, με τις χώρες με χαμηλότερες επιδόσεις να αναπτύσσονται ταχύτερα από τις χώρες με υψηλότερες επιδόσεις, γεφυρώνοντας έτσι το χάσμα καινοτομίας μεταξύ τους, τάση που ισχύει και για την καινοτομία σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ».²²

Σχήμα 3. European Commission. *European Innovation Scoreboard 2021*. Πηγή: ekt.gr

Στο επόμενο κεφάλαιο, εξετάζεται ο ρόλος της αρμόδιας για την χάραξη και υλοποίηση της πολιτικής για την έρευνα και την καινοτομία υπηρεσίας, της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας.

²²Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, *Ενημέρωση*, «Η Ελλάδα στις χώρες με τη μεγαλύτερη βελτίωση στις επιδόσεις καινοτομίας στην Ευρώπη». <https://www.ekt.gr/el/news/26160> (15/12/2021).

Κεφάλαιο 2

«Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας: μια σύγχρονη δημόσια υπηρεσία»

Η μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (εφεξής ΓΓΕΚ) -μέχρι πρότινος Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας- από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων την μετατρέπει σε μια σύγχρονη δημόσια υπηρεσία. Η βασική της δράση εδώ και πολλές δεκαετίες προσανατολίζεται γύρω από την έρευνα, την τεχνολογική πρόοδο και την καινοτομία. Ακολουθεί μια σύντομη ιστορική αναδρομή της υπηρεσίας με τις ημερομηνίες σταθμούς, ενώ στη συνέχεια δίνεται έμφαση στα σύγχρονα επιτεύγματά της.

Α) Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας μέσα στο χρόνο²³

Από το 1964 έως τις αρχές του 1970 ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) μελετούσε την κατάσταση στην έρευνα και τεχνολογία στην Ελλάδα. Το πόρισμα της ομάδας του ΟΟΣΑ είχε ως αποτέλεσμα το 1971, την σύσταση στο τότε Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών του Εθνικού Συμβουλίου Ερεύνης και Αναπτύξεως και της Υπηρεσίας Επιστημονικής Ερεύνης και Αναπτύξεως (ΥΕΕΑ). Ωστόσο, ελάχιστες πληροφορίες είναι διαθέσιμες για την αποτελεσματικότητα της δράσης τους, λόγω της μη δημοκρατικής λειτουργίας του πολιτεύματος από την στρατιωτική δικτατορία στην Ελλάδα (1967-1974).

Με την αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος και ενόψει της ένταξης της χώρας στην τότε Ε.Ο.Κ, διαπιστώθηκε η ανάγκη για επανεξέταση της ερευνητικής πολιτικής και της τεχνολογικής και οικονομικής ανάπτυξης. Με τον Νόμο 706/1977 περί προώθησης της επιστημονικής έρευνας και τεχνολογίας, συστήνεται η Υπουργική Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας, το Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας και η Υπηρεσία Επιστημονικής Ερεύνης και Τεχνολογίας, με απευθείας αναφορά στον Υπουργό Συντονισμού για την έγκριση κονδυλίων της έρευνας και την χρηματοδότηση έργων.²⁴

²³Αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με την πορεία της ΓΓΕΚ στον χρόνο διαθέσιμες στην επίσημη ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας στον υπερσύνδεσμο:

<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (22/11/2021).

²⁴Ν. 706/1977 «Περί προωθήσεως της Επιστημονικής Ερεύνης και της Τεχνολογίας» (Α' 279).

Το 1982, τρία χρόνια μετά τη Σύμβαση Προσχώρησης της χώρας στην Ε.Ο.Κ, συντελείται μια σημαντική αλλαγή με την ίδρυση ανεξάρτητου Υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας κατά την υιοθέτηση του Νόμου 1266/1982 (Άρθρο 14).²⁵ Η επιλογή της τότε πολιτικής ηγεσίας για την σύσταση ανεξάρτητου Υπουργείου σηματοδοτεί την έμφαση που έδωσε στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας. Λίγα χρόνια αργότερα, ο Νόμος 1514/1985 εισάγει σημαντικές καινοτομίες για την ανάπτυξη της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας και την λειτουργία των ερευνητικών φορέων υπό το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας.²⁶ Ενδεικτικά, δημιουργείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο θεσμός του «Ερευνητή», καθώς ρυθμίζεται και το καθεστώς του σε σχέση με την ενασχόλησή του στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Ταυτόχρονα καθορίζονται οι διοικητικές και λειτουργικές διαδικασίες των Ερευνητικών Κέντρων.

Η «επιστημονική έρευνα και η ανάπτυξη της τεχνολογίας» εξακολουθούσαν για την τότε πολιτική ηγεσία να «αποτελούν τομείς ζωτικού εθνικού ενδιαφέροντος» και να «απαιτούν την ιδιαίτερη και με υψηλού βαθμού προτεραιότητα μέριμνα του Κράτους».²⁷ Η εξέλιξη αυτή αποτέλεσε κίνητρο, στα μέσα τη δεκαετίας του 1980, για την προσέλκυση νέων επιστημόνων και ερευνητών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Εξάλλου, αξίζει να σημειωθεί πως για την Ε.Ο.Κ η ίδια περίοδος βρίσκει την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) στους βασικούς τομείς προτεραιότητας των ευρωπαϊκών πολιτικών, με την θέσπιση ενός ολοκληρωμένου Ευρωπαϊκού Προγράμματος Πλαισίου για την Έρευνα (ΕΡΡ).²⁸

Το 1985, με τον Νόμο 1558/1985 το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας συνενώθηκε με το Υπουργείο Βιομηχανικής Ενέργειας και Φυσικών Πόρων υπό τη μορφή της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ).²⁹

Από το 1996 έως τον Οκτώβριο του 2009 η ΓΓΕΤ (τότε ΓΓΕΤ) ανήκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης με βασική αρμοδιότητα το σχεδιασμό και την άσκηση της επιστημονικής και τεχνολογικής πολιτικής της χώρας. Όλο αυτό το διάστημα η ΓΓΕΤ σχεδίασε και υλοποίησε

²⁵Ν. 1266/1982 «Όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις» (Α' 81).

²⁶Ν. 1514/1985 «Ανάπτυξη της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας» (Α' 13).

²⁷Στο ίδιο, Άρθρο 1.

²⁸European Parliament, "Policy for research and technological development".

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/66/policy-for-research-and-technological-development> (22/11/2021).

²⁹Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (Α' 137).

προγράμματα για την χρηματοδότηση ερευνητικών έργων και δρομολόγησε τις διαδικασίες αξιολόγησης των ερευνητικών φορέων για την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων.

Το 2008, συστάθηκε η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής των δράσεων του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων στους τομείς της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας (ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ), με στόχο την διαχείριση δράσεων Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας που εντάσσονταν σε Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2007-2013. Η ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ σήμερα αποτελεί ανεξάρτητη και αυτοτελή υπηρεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Καινοτομίας.³⁰ Έχει στενή συνεργασία με τις υπηρεσίες της ΓΤΕΚ για την ανάπτυξη και προώθηση καινοτόμων προϊόντων, την ενίσχυση των επιχειρήσεων, την επιτάχυνση απορρόφησης κονδυλίων και πληρωμών κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί πως από το 2014, η ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ ορίστηκε Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΣΠΑ 2014-2020) με την αρμοδιότητα διαχείρισης της δράσης «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ». Βασικός στόχος της δράσης είναι η «σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων προς τις διεθνείς αγορές».³¹ Αφορά κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με την διοχέτευση των διαθέσιμων πόρων για την προώθηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων και καινοτομιών στις επιχειρήσεις.

Από το 2009, με το Προεδρικό Διάταγμα 189/2009 η ΓΓΕΤ μεταφέρθηκε «ως σύνολο αρμοδιοτήτων θέσεων και προσωπικού» στο Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (Άρθρο 8).³²

Το 2015 συστάθηκε θέση Αναπληρωτή Υπουργού Έρευνας και Καινοτομίας, γεγονός που αποδεικνύει την έμφαση που έδωσε εκείνη την εποχή η πολιτική ηγεσία στην έρευνα και την καινοτομία. Διαμορφώθηκαν πολιτικές για την προώθηση τριών κύριων στόχων:³³

³⁰ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, Αποστολή. <http://www.eyde-etak.gr/central.aspx?sId=119I486I1259I646I49I048> (23/11/2021).

³¹ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, *Ενιαία Δράση Κρατικών Ενισχύσεων ΕΤΑΚ*. <http://www.eyde-etak.gr/central.aspx?sId=119I499I1296I646I49I1546> (23/11/2021).

³²ΠΔ 189/2009 «Καθορισμός και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (Α' 221).

³³Έρευνα και Καινοτομία, Τομέας Ε&Κ. <http://erevna.minedu.gov.gr/index.php/gr/about> (23/11/2021).

- 1) Τη στήριξη της Παιδείας και του Πολιτισμού μέσω της έρευνας, με έμφαση στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες
- 2) Την επιδίωξη της αριστείας και της επιστημονικής έρευνας υψηλής ποιότητας, ως μοχλοί ανάπτυξης της χώρας
- 3) Την αξιοποίηση της καινοτομίας που προκύπτει από την επιστημονική έρευνα

Το 2016 υιοθετήθηκε το νομοσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με τον Νόμο 4386/2016, ο οποίος περιλάμβανε ρυθμίσεις για την εύρυθμη λειτουργία των ερευνητικών φορέων και την επίτευξη επιστημονικής ποιότητας.³⁴ Αναμορφώθηκε επίσης η δομή του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (αναλύεται παρακάτω), ορίστηκαν οι διαδικασίες για την επιλογή και την λειτουργία του, με έμφαση στον γνωμοδοτικό του ρόλο αναφορικά με την χάραξη εθνικής στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία.

Τέλος, στις πιο αξιοσημείωτες νομικές ρυθμίσεις του Νόμου 4386/2016 ανήκουν και οι διατάξεις που απλοποιούν τους κανόνες για το ΕΣΠΑ 2014-2020 και την διαχείριση των αντίστοιχων ερευνητικών προγραμμάτων. Στην συνέχεια, ανάμεσα στο χρονικό διάστημα 2017-2019 ακολούθησαν νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες κυρίως ρύθμιζαν την οικονομική διαχείριση των Ερευνητικών Κέντρων και των Πανεπιστημίων της χώρας.

Β) Τι κάνει η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας;

Η μελέτη των χρονολογιών-σταθμών της ΓΓΕΚ παρουσιάζει ενδιαφέρον για δύο κυρίως λόγους: πρώτον, είναι μια δημόσια υπηρεσία με μεγάλη ιστορία έχοντας αρκετές φορές μεταφερθεί σε διαφορετικά Υπουργεία με τις εναλλαγές των κυβερνήσεων. Συνήθως μεταφέρεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων και αντίστροφα. Η μεταφορά της ΓΓΕΚ και η υπαγωγή της στο εκάστοτε Υπουργείο συμβολίζει κάθε φορά τις προτεραιότητες και τους στρατηγικούς στόχους της πολιτικής ηγεσίας.

Ο δεύτερος και ίσως σημαντικότερος λόγος που καθιστά ενδιαφέρουσα την μελέτη της ΓΓΕΚ, είναι πιο ουσιαστικός και εντοπίζεται στην αποστολή της υπηρεσίας. Η ΓΓΕΚ έχει ως αποστολή τον «σχεδιασμό και τον συντονισμό της υλοποίησης της πολιτικής της έρευνας, της

³⁴Ν. 4386/2016 «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» (Α' 83).

τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας».³⁵ Η έρευνα και η καινοτομία αποτελούν τα θεμέλια για την οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή των χωρών, όντας βασικές προτεραιότητες πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς. Ειδικά για την Ελλάδα, η οποία βίωσε μια από τις πιο μακροχρόνιες και σύνθετες χρηματοπιστωτικές κρίσεις, με ταυτόχρονη κρίση στους θεσμούς της, είναι αυτονόητο πως αναζητά διαρκώς τρόπους για να ξεπεράσει τις δυσκολίες του παρελθόντος.

Ως εκ τούτου, η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία «αποτελεί κεντρική στρατηγική προτεραιότητα για ένα αναπτυξιακό μοντέλο κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο, στηριζόμενο στην υψηλή κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και σε νέες καινοτόμες ιδέες».³⁶

Από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι και σήμερα (2021) έχουν συντελεστεί 3 κομβικές αλλαγές για την ΓΤΕΚ:

- 1) Το 2019, με το Προεδρικό Διάταγμα 81/2019 και σύμφωνα με το Άρθρο 4 «η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και οι φορείς που υπάγονται σε αυτήν (...), μεταφέρονται ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και εποπτευομένων φορέων, στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης το οποίο μετονομάζεται σε Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων»³⁷, σε μια προσπάθεια σύνδεσης-ταύτισης της έρευνας και της καινοτομίας με την πραγματική οικονομία και την ανάπτυξη.
- 2) Η ΓΤΕΚ βρίσκεται στη Λεωφόρο Μεσογείων 14, στην Αθήνα, σε ένα παλιό κτήριο. Η ηγεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, έθεσε ως προτεραιότητα την μετεγκατάσταση της ΓΤΕΚ (τότε ΓΤΕΤ) σε ένα νέο και σύγχρονο κτήριο που να ανταποκρίνεται αφενός στις ανάγκες της εποχής και αφετέρου να εξυπηρετεί το αντικείμενό της αναφορικά με την έρευνα και την καινοτομία. Τον Ιανουάριο του 2020, συμφωνήθηκε η μετεγκατάστασή της στο κέντρο Ιππασίας στο Γουδί, ένα αναξιποίητο Ολυμπιακό ακίνητο, το οποίο για αρκετά χρόνια παρέμενε εγκαταλελειμμένο. Αυτό που έχει σημασία για την επιλογή αυτή, είναι πως την κατασκευή του νέου κτηρίου της ΓΤΕΚ έχει εξολοκλήρου αναλάβει το Ίδρυμα

³⁵Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Αποστολή-Ιστορική Αναδρομή της ΓΤΕΚ*. <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (25/11/2021).

³⁶Στο ίδιο, <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (25/11/2021).

³⁷ΠΔ 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους – Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων». (Α' 119).

Ωνάση, με την μορφή χορηγίας. Το Ελληνικό Δημόσιο αναμένεται να εξοικονομεί ετησίως 450.000 ευρώ, από ενοίκια και μισθώσεις που μέχρι τώρα απέδιδε σε μηνιαία βάση.³⁸

- 3) Τον Ιανουάριο του 2021 πραγματοποιήθηκε η μετονομασία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας. Για την παρούσα πολιτική ηγεσία η ανάδειξη ενός νέου οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας μέσω της καινοτομίας αποτελεί βασικό πυλώνα της ατζέντας της. Η χώρα παρουσιάζει συνολικά αξιόλογες σε επιδόσεις στα προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας, ωστόσο η σύνδεση με την καινοτομία δεν ήταν αποτελεσματική. Ως εκ τούτου, όπως έχει σημειωθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο, στους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς δείκτες δεν παρουσίαζε ανάλογες επιδόσεις. Την ίδια στιγμή, το οικοσύστημα καινοτομίας της χώρας παρέμενε για πολλά χρόνια κατακερματισμένο. Με την μετονομασία της ΓΓΕΤ σε ΓΓΕΚ η έρευνα αυτόματα συνδέεται με την καινοτομία, ενώ την ίδια στιγμή η υπηρεσία αναλαμβάνει την εφαρμογή των πολιτικών και την λήψη μέτρων για την ανάδειξη και στήριξή τους.³⁹

Η μεταφορά της ΓΓΕΤ από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η μετεγκατάστασή της σε ένα νέο και σύγχρονο κτήριο και τέλος η μετονομασία της σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, σηματοδοτούν την αλλαγή στρατηγικής αναφορικά με το έργο και την δράση της υπηρεσίας. Με αυτό τον τρόπο η ΓΓΕΚ μπορεί να μετεξελιχθεί σε μια σύγχρονη δημόσια υπηρεσία, προσανατολισμένη στις ανάγκες των πολιτών και επιπλέον για την αποτελεσματική μετατροπή των πολιτικών κατευθυντηρίων γραμμών σε πραγματικότητα.

Η ΓΓΕΚ είναι μια δημόσια υπηρεσία με βασική αποστολή τον σχεδιασμό, και τον συντονισμό της υλοποίησης της πολιτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Βασικοί στόχοι της ΓΓΕΚ αποτελούν μεταξύ άλλων: η χάραξη στρατηγικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία, η αξιοποίηση του ερευνητικού δυναμικού για την ανάπτυξη,

³⁸Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, (2020), *Δελτίο Τύπου: Ο Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων και ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας*. <https://www.mindev.gov.gr/o-υπουργός-ανάπτυξης-επενδύσεων-κ-άδ-10/> (25/11/2021).

³⁹Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, (2021), *Ανακοινώσεις: Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας μετονομάζεται σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας*. http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=124I458I1163I646I509701&olID=777&neID=589&neTa=1_122546&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI777I0I119I428I1089I0I3&actionID=load&JScript=1 (25/11/2021).

την αντιμετώπιση της ανεργίας και της διακοπής της φυγής του επιστημονικού δυναμικού στο εξωτερικό, η αξιοποίηση των παραγόμενων προϊόντων της έρευνας, η εποπτεία και χρηματοδότηση των Ερευνητικών και Τεχνολογικών φορέων της χώρας, η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στους τομείς της έρευνας και της τεχνολογίας και η υποστήριξη δράσεων ευαισθητοποίησης της κοινωνίας στους παραπάνω τομείς.⁴⁰

Η ΓΓΕΚ απασχολεί περίπου 200 εργαζομένους. Στο οργανόγραμμα της ΓΓΕΚ παρουσιάζεται συγκεντρωμένα η δομή και οι τομείς δραστηριότητας της υπηρεσίας. Συγκεκριμένα, ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων αρμόδιος για την Έρευνα και Καινοτομία εποπτεύει την υπηρεσία. Στη συνέχεια την διοικητική ηγεσία της υπηρεσίας έχει αναλάβει ο Γενικός Γραμματέας Έρευνας και Καινοτομίας,⁴¹ «προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής».⁴²

Ακολουθούν οι 4 Διευθύνσεις: 1) η Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας και Καινοτομίας (Τμήμα Σχεδιασμού και Προγραμματισμού, Τμήμα Αποτίμησης της Πολιτικής Έρευνας και Καινοτομίας, Τμήμα Επικοινωνίας), 2) η Διεύθυνση Υποστήριξης Δράσεων Έρευνας και Καινοτομίας (Τμήμα Σύνδεσης Έρευνας και Παραγωγής, Τμήμα Ανάπτυξης Ερευνητικού Δυναμικού, Τμήμα Καινοτομίας), 3) η Διεύθυνση Εποπτείας Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων (Τμήμα Σχεδιασμού και Εποπτείας των Ερευνητικών /Τεχνολογικών Φορέων, Τμήμα Υποστήριξης Κτηριακών Υποδομών Έρευνας κ.α.) και 4) η Διεύθυνση Διεθνούς Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (Τμήμα Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τμήμα Διακρατικών Συνεργασιών κ.α.).

Στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων λειτουργεί επίσης η ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, η οποία υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Καινοτομίας.

Η ΓΓΕΚ εποπτεύει όλα τα Ερευνητικά Κέντρα, 11 στο σύνολο, καθώς και τους 3 Τεχνολογικούς Φορείς της χώρας. Τα εποπτευόμενα Ερευνητικά Κέντρα είναι: το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΕΑΑ), το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ),

⁴⁰Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Αποστολή-Ιστορική Αναδρομή της ΓΓΕΚ*, <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (25/11/2021).

⁴¹Η πολιτικοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης αποτελεί ένα συχνό και διαχρονικό φαινόμενο της ελληνικής πραγματικότητας, κυρίως όταν πρόκειται για την επιλογή της διοικητικής ηγεσίας των δημοσίων υπηρεσιών. Στο παρόν, δεν αναλύεται ούτε μελετάται το φαινόμενο, καθώς στόχος είναι να αναδειχθεί το έργο και η δράση της ΓΓΕΚ.

⁴²Μ. Η. Πραβίτα (2021), «Σχέσεις Δημόσιας Διοίκησης και Πολιτικής Εξουσίας», στο Νταλάκου, Β. και Σωτηρόπουλος, Δ.Α. (επιμ.) *Το Σύγχρονο Διοικητικό Σύστημα στην Ελλάδα*. Εκδόσεις ΕΑΠ, Αθήνα, σελ.6.

το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών (ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος), το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), το Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ (ΕΙΠ), το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ), το Ερευνητικό Κέντρο Βιοϊατρικών Επιστημών «Αλέξανδρος Φλέμιγκ», το Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ) και το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ).⁴³

Οι Εποπτευόμενοι Τεχνολογικοί Φορείς είναι οι εξής: η Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ), το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών και το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας (ΝΟΗΣΙΣ).⁴⁴

Τα Ερευνητικά Κέντρα της χώρας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παραγωγή νέας γνώσης για την ελληνική κοινωνία συνολικά. Η επιστημονική έρευνα επικεντρώνεται στην παραγωγή αποτελεσμάτων διεθνούς εμβέλειας και σε λύσεις για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων όπως είναι η διαχείριση της κλιματικής αλλαγής, οι πανδημίες, η τεχνολογική ανάπτυξη, η τεχνητή νοημοσύνη, η ιατρική ακριβείας, η ρομποτική κ.α.

Η ΓΓΕΚ επενδύει στην διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής στρατηγικής προς όφελος της χώρας η οποία βασίζεται στην «Εξυπνη Εξειδίκευση» με γνώμονα την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προσέγγιση για την «Εξυπνη Εξειδίκευση» προστέθηκε στην αναθεωρημένη Πολιτική Συνοχής για την περίοδο 2021-2027. Οι στρατηγικές «Εξυπνης Εξειδίκευσης» παρέχουν την δυνατότητα στις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επενδύουν στην έρευνα και καινοτομία, μέσω μιας προσέγγισης από κάτω προς τα πάνω (bottom up) για τον οικονομικό μετασχηματισμό των περιφερειών, δημιουργώντας αξιακές αλυσίδες.⁴⁵ Συνοπτικά, οι στρατηγικές αυτές δίνουν τη δυνατότητα στις περιφέρειες να μετατρέψουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα σε εμπορικά αγαθά και υπηρεσίες. Η υλοποίηση της στρατηγικής υλοποιείται παράλληλα τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

⁴³Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Εποπτευόμενοι Ερευνητικοί φορείς*. <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=126I491I1148I646I528654> (28/11/2021).

⁴⁴Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Εποπτευόμενοι Τεχνολογικοί Φορείς*. <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=126I492I1149I646I528672> (28/11/2021).

⁴⁵EUR-Lex (2017), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Περιφερειών*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM%3A2017%3A0376%3AFIN> (28/11/2021).

Σε εθνικό επίπεδο ακολουθείται η μεθοδολογία για τον εντοπισμό των δυναμικών τομέων που συμβάλλουν στην προοπτική ανάπτυξης της χώρας συλλογικά. Η ΓΓΕΚ διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Οι τομείς αυτοί μέχρι σήμερα είναι 8 και μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την αγροδιατροφή, τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, το περιβάλλον και την βιώσιμη ανάπτυξη, την ενέργεια, την υγεία, τον πολιτισμό κ.α. Αναμφίβολα, ο τομέας του περιβάλλοντος και η διαχείριση της κλιματικής κρίσης διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο.

Σε περιφερειακό επίπεδο, οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να αναγνωρίσουν και να αξιοποιήσουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, δίνοντας έμφαση στις καινοτόμες επιχειρήσεις (διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης). Τα αποτελέσματα κάθε περιφέρειας διασυνδέονται τελικά με την εθνική στρατηγική «Εξυπνης Εξειδίκευσης».⁴⁶

Το καλοκαίρι του 2021, ενεργοποιήθηκε από τον αρμόδιο Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων Χ. Δήμα και την ΓΓΕΚ, η διαδικασία της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για τη νέα Προγραμματική Περίοδο ΕΣΠΑ 2021-2027, στο πλαίσιο διαμόρφωσης της εθνικής στρατηγικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας για την «Εξυπνη Εξειδίκευση», η οποία αντίστοιχα θα αποτελέσει βασικό εργαλείο στη διάθεση των κεντρικών και περιφερειακών οργάνων.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η καταγραφή σημαντικών δράσεων και πρωτοβουλιών υπό το συντονισμό της ΓΓΕΚ, με έντονο κοινωνικό αντίκτυπο, καθώς και δράσεων που συμβάλλουν στη συνολική ανάπτυξη της Ελλάδας και ενισχύουν την θέση της χώρας στη διεθνή σκηνή.

Γ) Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων

Η επένδυση στην έρευνα και στην παραγωγή καινοτομίας παρέχει ουσιαστικές λύσεις και αποτελέσματα για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων κοινωνικών προκλήσεων. Η ΓΓΕΚ, μια δημόσια υπηρεσία με ιστορία δεκαετιών, επικεντρώνεται στην ενίσχυση και ανάπτυξη της έρευνας και καινοτομίας, έχοντας προσαρμοστεί στις σύγχρονες ανάγκες της εποχής. Αυτό το πετυχαίνει κυρίως μέσα από την δράση των υπαγόμενων σε αυτή Ερευνητικών Κέντρων, τα οποία παρουσιάζουν αξιοσημείωτα ερευνητικά αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του σχεδιασμού και της υιοθέτησης των «εμβληματικών δράσεων» στους τομείς της υγείας, της

⁴⁶Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης*. <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=120I466I1396I646I496396> (1/12/2021).

κλιματικής αλλαγής και της αγροδιατροφής, η ΓΓΕΚ συνεισφέρει σημαντικά στην διαχείριση των προκλήσεων που έχουν έντονο αντίκτυπο στην κοινωνία.

Στον τομέα της υγείας, το 2018, ιδρύθηκε το «Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας στην Ογκολογία» (ΕΔΙΑ). Η Ιατρική Ακριβείας συνδέεται με την πρόληψη και αντιμετώπιση των νοσημάτων που λαμβάνει υπόψη τη μοναδικότητα και τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε ασθενή, με βάση το γενετικό προφίλ του και τα κλινικά ευρήματα. Η Ογκολογία θεωρείται «η πιο προφανής επιλογή για την ανάδειξη της αξίας της Ιατρικής Ακριβείας».⁴⁷ Αξίζει να σημειωθεί, πως ανάμεσα στους συμμετέχοντες φορείς συγκαταλέγονται σχεδόν όλα τα Ερευνητικά Κέντρα, μέσω των Ερευνητικών Ινστιτούτων τους. Στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΔΙΑ συλλέγεται μεγάλος όγκος πληροφοριών, ο οποίος οδηγεί σε ανακαλύψεις στο πεδίο του καρκίνου.⁴⁸

Τον Μάιο του 2020, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, υπό την ΓΓΕΚ, ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ίδρυση του Εθνικού Δικτύου Έρευνας Νευροεκφυλιστικών Παθήσεων, στη βάση της Ιατρικής Ακριβείας, με προϋπολογισμό περίπου 2,2, εκ. Ευρώ. Το Δίκτυο εστιάζει σε τομείς όπως η νόσος Alzheimer, η νόσος Parkinson, η σκλήρυνση κατά πλάκας κ.α. Το έργο συντονίζουν το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ) μαζί με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Με δεδομένη την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19) το 2020, η ΓΓΕΚ προώθησε με την συμμετοχή 6 Ερευνητικών Κέντρων και 4 ΑΕΙ της χώρας, μια εμβληματική ερευνητική δράση με αντικείμενο την *«Επιδημιολογική μελέτη του SARS-CoV-2 στην Ελλάδα μέσω εκτεταμένων εξετάσεων ανίχνευσης ιού και αντισωμάτων, αλληλούχισης ιικών γονιδιωμάτων και γενετικής ανάλυσης ασθενών, για την αντιμετώπιση του ιού SARS-CoV-2»*.⁴⁹ Βασικός στόχος της δράσης είναι η προαγωγή της έρευνας για την κατανόηση της λοίμωξης από τον ιό SARS-CoV-2.

⁴⁷Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας, Ογκολογία, *Τι είναι η Ιατρική Ακριβείας;*, https://oncoppmnet.gr/?page_id=1831 (1/12/2021).

⁴⁸Στο ίδιο, *Έρευνα*, https://oncoppmnet.gr/?page_id=1842 (1/12/2021).

⁴⁹Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, Ανακοίνωση για την Εμβληματική Δράση για την αντιμετώπιση του ιού SARS-CoV, *Εμβληματικές Δράσεις*, http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I334I1180I646I445324&olID=717&neID=673&neTa=16_40682_3&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI717I0I108I334I1180I0I2&actionID=load&JScript=1 (1/12/2021).

Στο πεδίο της προστασίας του περιβάλλοντος και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, η ΓΓΕΚ συντονίζει μια από τις πιο αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, το CLIMACT, το Εθνικό Δίκτυο για την Κλιματική Αλλαγή. Το CLIMACT, είναι ένα εθνικό δίκτυο για την συνεργασία και συμβολή στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης. Βασική του επιδίωξη είναι η συνεργασία με την Εθνική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή, καθώς και με την Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής της Τράπεζας της Ελλάδος.⁵⁰ Αποτελείται από 11 ερευνητικούς και ακαδημαϊκούς φορείς και συντονίζεται από το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών. Στοχεύει στην δημιουργία μιας διεπιστημονικής κοινοπραξίας που θα ενοποιήσει και θα βελτιστοποιήσει τις τρέχουσες κλιματικές υπηρεσίες και τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικές καταστροφές.

Ο αγροδιατροφικός τομέας και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών αποτελεί τον τρίτο τομέα προτεραιότητας της ΓΓΕΚ. Συγκεκριμένα, έχουν δημιουργηθεί 3 εθνικά ερευνητικά δίκτυα στην αλυσίδα αξίας του «Μελιού», του «Αμπελιού», της «Ελιάς» και της «Κτηνοτροφίας».⁵¹ Είναι πολύ σημαντική η ενίσχυση της αγροδιατροφής, καθώς στη χώρα δραστηριοποιούνται πολλές επιχειρήσεις με σπουδαία αποτελέσματα, ενώ απασχολούν σημαντικό αριθμό εργαζομένων.

Τα οφέλη από τις παραπάνω εμβληματικές δράσεις στους τομείς της υγείας, της κλιματικής αλλαγής και της αγροδιατροφής έχουν πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων, στην ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινωνίας, προσφέρουν ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξης της καινοτομίας, ενισχύοντας παράλληλα την εθνική και τοπική οικονομία.

Η ΓΓΕΚ καλείται να συντονίσει ένα μεγάλο αριθμό ερευνητικών και ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων σε επιστημονικούς τομείς με άμεσο όφελος και ενδιαφέρον, γεγονός που προσδίδει αφενός κύρος στο έργο της ίδιας της υπηρεσίας, αφετέρου θέτει τον πολίτη «στον πυρήνα» για ένα Δημόσιο στην υπηρεσία των πολιτών και του κοινωνικού κράτους.

⁵⁰CLIMACT, *Η επιστήμη στην υπηρεσία της Πολιτείας και της Κοινωνίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής*. <https://climact.gr/main/> (2/12/2021).

⁵¹Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, Δράση για την έρευνα στον αγροδιατροφικό τομέα της Κρήτης, *Εμβληματικές Δράσεις*. http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I334I1180I646I445324&olID=717&neID=673&neTa=16_30562_3&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI717I0I108I334I1180I0I2&actionID=load (2/12/2021).

Δ) Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας

Η μεταφορά της ΓΤΕΚ από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων συνάδει με τον ρόλο της υπηρεσίας στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και της αύξησης του επενδυτικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό.

Η συμβολή της ΓΤΕΚ στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας για τα ζητήματα καινοτομίας, τεχνολογικής ανάπτυξης και έρευνας πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα. Το πρώτο προκύπτει από την συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως κράτος-μέλος της και την διαχείριση της πολιτικής Έρευνας και Καινοτομίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Το δεύτερο αφορά τις διακρατικές συνεργασίες της ΓΤΕΚ με τρίτες χώρες αλλά και τις διμερείς συνεργασίες με στρατηγικούς εταίρους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, το τρίτο επίπεδο έγκειται στη συμμετοχή της Ελλάδας σε Διεθνείς Οργανισμούς.

Ο Ορίζοντας Ευρώπη είναι το πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έρευνα και την καινοτομία με στόχο την μεγιστοποίηση του επιστημονικού, οικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου των επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς αυτούς. Για την νέα προγραμματική περίοδο (2021-2027) ο Ορίζοντας Ευρώπη για την έρευνα και καινοτομία έχει προϋπολογισμό 95,5 δις. Ευρώ. Τα στοιχεία του νέου Ορίζοντα αφορούν κυρίως στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας, στις «Αποστολές» (για την πληροφόρηση και διοχέτευση ευρωπαϊκών μέτρων και προγραμμάτων στα κράτη-μέλη) και στις Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Έρευνας και Καινοτομίας.

Για παράδειγμα, η χώρα διαθέτει από τις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες σε σχέση με άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις να είναι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη εποχή, για την ταχύτερη οικονομική σύγκλιση. Ενδεικτικά, στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών «Αποστολών» ο ρόλος της ΓΤΕΚ -μέσω κυρίως των εθνικών αντιπροσώπων που έχει ορίσει στα όργανα της Ένωσης- προσανατολίζεται στην διάδοση και ενημέρωση των ΟΤΑ για ευρωπαϊκά προγράμματα και επιχορηγήσεις με στόχο την ανάπτυξή τους.

Η ΓΤΕΚ εμπλέκεται σε μεγάλο βαθμό στην υλοποίηση των διμερών Διακρατικών Συμφωνιών που υπογράφει η Ελλάδα με τρίτες χώρες και άπτονται του αντικειμένου της. Τον Ιούνιο του 2021 κυρώθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο η στρατηγικής σημασίας Συμφωνία της Ελλάδας με τις ΗΠΑ για την συνεργασία στον τομέα της Επιστήμης και Τεχνολογίας. Η

Συμφωνία υπογράφηκε από τις δύο πλευρές στην Θεσσαλονίκη τον Σεπτέμβριο του 2020, με στόχο την διεξαγωγή ερευνητικών και τεχνολογικών δραστηριοτήτων σε τομείς κοινούς ενδιαφέροντος.⁵² Η Συμφωνία Ελλάδας-ΗΠΑ αποτελεί πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του αρμόδιου φορέα στις ΗΠΑ και μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας της χώρας.

Από την πλευρά της ΓΓΕΚ, τον συντονισμό της διαδικασίας για την υιοθέτηση του κειμένου της Συμφωνίας ανέλαβε η Διεύθυνση Διεθνούς Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας, όπως αναλαμβάνει για αντίστοιχες περιπτώσεις. Η συγκεκριμένη Συμφωνία εντάσσεται στην μορφή της «ήπιας διπλωματίας», όπου ουσιαστικά μέσω της επιστήμης και της έρευνας τα συμβαλλόμενα μέρη δημιουργούν «γέφυρες» συνεργασίας για την εμβάθυνση των σχέσεων τους και την επέκταση της συνεργασίας σε άλλους τομείς ενδιαφέροντος (εμπόριο, άμυνα κ.α.). Η Διεύθυνση για όλες τις διακρατικές Συμφωνίες και συνεργασίες ενημερώνει τακτικά και συνεργάζεται στενά με το Υπουργείο Εξωτερικών.

Επίσης η ΓΓΕΚ, στο πλαίσιο των διμερών συνεργασιών, κατά την άσκηση της διεθνούς πολιτικής της χώρας, συν-χρηματοδοτεί κοινά ερευνητικά έργα. Προς το παρόν, συνεργάζεται με την Ρωσία, την Γερμανία, το Ισραήλ και την Κίνα.

Τέλος, η ΓΓΕΚ παρακολουθεί και συντονίζει τη συμμετοχή της Ελλάδας σε Διεθνείς Οργανισμούς, όσον αφορά τα ερευνητικά και τεχνολογικά ζητήματα. Στελέχη και εμπειρογνώμονες της υπηρεσίας συμμετέχουν ως εθνικοί εκπρόσωποι στα όργανα της διοίκησης των Διεθνών Οργανισμών (ΟΟΣΑ, CERN, Διεθνής Αστρονομική Ένωση, EUREKA) για την παρακολούθηση των εξελίξεων.⁵³

Ε) Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ)

Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (εφεξής ΕΣΕΤΕΚ) είναι το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας αναφορικά με την χάραξη της εθνικής στρατηγικής για την Έρευνα, την Τεχνολογία και την Ανάπτυξη της Καινοτομίας (ΕΤΑΚ). Το ΕΣΕΤΕΚ υποστηρίζει το έργο του/της αρμόδιου/ας Υπουργού ή Υφυπουργού, δηλαδή του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων αρμόδιου για την Έρευνα και την Καινοτομία,

⁵²Το κείμενο της Συμφωνία είναι διαθέσιμο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/11652224.pdf> (3/12/2021).

⁵³Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Διεθνείς Οργανισμοί*. <http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=125I498I1399I646I516558> (3/12/2021).

καθώς και τον/της Γενικό/η Γραμματέα Έρευνας και Καινοτομίας, προσδίδοντας κύρος στις αποφάσεις τους. Στην αποστολή του ΕΣΕΤΕΚ μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται:⁵⁴

1. Η υποβολή προτάσεων για τον μετασχηματισμό της έρευνας σε καινοτομία
2. Η εισήγηση μέτρων για την διευκόλυνση των επενδύσεων σε νεοφυείς επιχειρήσεις
3. Η ενθάρρυνση υιοθέτησης δημοσίων πολιτικών στη βάση του ερευνητικού έργου που εκπονούν τα Ερευνητικά Κέντρα
4. Η ενθάρρυνση δημοσίων φορέων να ενσωματώνουν στη λειτουργία τους ερευνητικά αποτελέσματα και καινοτόμα προϊόντα, τα οποία παράγονται από τους εποπτευόμενους Ερευνητικούς και Τεχνολογικούς φορείς της ΓΓΕΚ
5. Η συμβολή στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την διαμόρφωση συνεργασιών μεταξύ της ελληνικής και της διεθνούς ερευνητικής κοινότητας

Το ΕΣΕΤΕΚ σήμερα αποτελείται από 15 μέλη, εκ των οποίων, μετά από απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, το ένα μέλος ορίζεται Πρόεδρος. Ακόμα, πάλι με απόφαση του Υφυπουργού, ορίζεται ένα μέλος Αντιπρόεδρος. Αξίζει να αναφερθεί πως όλα τα μέλη του ΕΣΕΤΕΚ είναι πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και διεθνώς καταξιωμένα, προερχόμενα από τον ερευνητικό, ακαδημαϊκό και επιχειρηματικό χώρο της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.

Η συμμετοχή του ΕΣΕΤΕΚ είναι άμισθη και στη βάση εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Με την δημόσια υπηρεσία την οποία συνδέεται στενά το ΕΣΕΤΕΚ είναι η ΓΓΕΚ. Για τον λόγο αυτό, λειτουργεί η Γραμματεία του ΕΣΕΤΕΚ με Γραμματέα τον/την Προϊστάμενο/η της Διεύθυνσης Εποπτείας Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων, της ΓΓΕΚ. Η Γραμματεία, λειτουργεί υποστηρικτικά, συντονίζοντας και υποστηρίζοντας την λειτουργία του οργάνου και την οργάνωση των συνεδριάσεων της ολομέλειας και της σύνταξης των πρακτικών. Επίσης, αναλαμβάνει τον συντονισμό της λειτουργίας των Τομεακών Επιστημονικών Συμβουλίων (ΤΕΣ).

Το έργο των μελών του κατανέμεται σε δύο Επιτροπές. Πρόκειται για την Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας, η οποία εστιάζει σε ζητήματα Βασικής και Εφαρμοσμένης Έρευνας, για την

⁵⁴Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, *Ο ρόλος του ΕΣΕΤΕΚ*.
<http://www.esek.org.gr/central.aspx?sId=6511611100216461270972&lang=el&styId=0> (1/12/2021).

συνολική κατεύθυνση του ερευνητικού ιστού της χώρας. Η δεύτερη είναι η Επιτροπή Καινοτομίας και Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας, η οποία επικεντρώνεται σε ζητήματα βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο οι νεοφυείς επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται.⁵⁵ Στις δύο Επιτροπές συνοψίζεται η στρατηγική προτεραιότητα της Πολιτείας για την ενίσχυση της έρευνας και την ανάπτυξη της καινοτόμου νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Η πολιτική ηγεσία, η αρμόδια δημόσια υπηρεσία (ΓΓΕΚ) και το ΕΣΕΤΕΚ, έχουν επικεντρωθεί στους παραπάνω τομείς δημιουργώντας σταδιακά μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία. Η μοναδικότητα του ΕΣΕΤΕΚ να συμπεριλαμβάνει ως μέλη του πρόσωπα με μεγάλη πορεία στον επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό κόσμο, με γνώση των διεθνών καλών πρακτικών, αυξάνει τις πιθανότητες για πιο ποιοτικές, ρεαλιστικές και αποτελεσματικές αποφάσεις εκ μέρους της Πολιτείας και της Δημόσιας Διοίκησης.

Τον Νοέμβριο του 2020, με απόφαση του αρμόδιου Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και με τη σύμφωνη γνώμη του ΕΣΕΤΕΚ, πραγματοποιήθηκε η συγκρότηση των πρώτων 11 «Τομεακών Επιστημονικών Συμβουλίων» (εφεξής ΤΕΣ) με αρμοδιότητα την υποστήριξη του ΕΣΕΤΕΚ σε εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα. Τα ΤΕΣ έχουν ως κύρια αντικείμενα την παρακολούθηση των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας, την υποβολή σχετικών προτάσεων στο ΕΣΕΤΕΚ και την κατάθεση προτάσεων για σχεδιασμό αντίστοιχων εμβληματικών πρωτοβουλιών σημαντικών για την χώρα.⁵⁶

Οι τομείς των ΤΕΣ είναι οι εξής: 1) Βιοεπιστημών και Ιατρικής, 2) Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, 3) Ανθρώπινου Δυναμικού και Αναβάθμισης Δεξιοτήτων, 4) Πολιτικής Δεδομένων και Τεχνητής Νοημοσύνης, 5) Μεταφοράς Τεχνολογίας και Διανοητικής Ιδιοκτησίας, 6) Τουρισμού, Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών, 7) Αγροτεχνολογίας και Διατροφής, 8) Επιστημών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Βιώσιμης Κινητικότητας, 9) Επιστημών Πληροφορικής, 10) Επιστημών Μηχανικού, 11) Φυσικών Επιστημών και Μαθηματικών.

⁵⁵ Στο ίδιο. <http://www.esek.org.gr/central.aspx?sId=65I161I1002I646I270972&lang=el&styId=0> (1/12/2021).

⁵⁶ ΕΣΕΤΕΚ, Τομεακά Επιστημονικά Συμβούλια (ΤΕΣ). <https://esetek.gov.gr/tes-2/> (1/12/2021).

Ο ρόλος του ΕΣΕΤΕΚ είναι πολύ σημαντικός, στην προσπάθεια της Πολιτείας να διαμορφώσει ολοκληρωμένη στρατηγική για την προώθηση της έρευνας, της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Οι αποφάσεις της ΓΓΕΚ, οι οποίες συχνά προκύπτουν μετά από γνωμοδότηση των μελών του ΕΣΕΤΕΚ, αποκτούν κύρος, γεγονός που επιτρέπει βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα στην υπηρεσία να είναι πιο ευέλικτη και αποτελεσματική κατά την υλοποίηση της πολιτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Η συγκρότηση των ΤΕΣ εμβαθύνει περαιτέρω το έργο του ΕΣΕΤΕΚ, αναμειγνύοντας εμπειρογνώμονες από όλους τους τομείς και ενισχύοντας παράλληλα την διεπιστημονικότητα.

Στη συνέχεια, ακολουθούν δύο από τα σημαντικότερα έργα του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων τα δύο τελευταία χρόνια που αποδεικνύουν και δικαιολογούν την επιλογή μεταφοράς της ΓΓΕΚ στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων και της προσπάθειας σύνδεσης της έρευνας με την καινοτομία και την νεοφυή επιχειρηματικότητα.

Το πρώτο, είναι η δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων, “Elevate Greece” και το δεύτερο η δημιουργία της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας στη χώρα με την οποία η χώρα τοποθετείται δυναμικά στον Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χάρτη της καινοτομίας.

Κεφάλαιο 3

«Η ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα»

Στην Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια η νεοφυής επιχειρηματικότητα βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα και εν μέσω πανδημίας, επιταχύνθηκαν διαδικασίες, καθώς νομοθετήθηκαν και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές δράσεις για την ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας. Η δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece” αποτελεί μια από τις πιο αξιοσημείωτες δράσεις του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων υπό την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας τοποθετώντας την χώρα σταδιακά στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χάρτη της καινοτομίας.

Α) Η άνθηση και προώθηση των νεοφυών επιχειρήσεων

Οι νεοφυείς επιχειρήσεις (startup) αποτελούν κομβικό πυλώνα προώθησης και ανάπτυξης της καινοτομίας, όπου μαζί με άλλους παίκτες (Επιταχυντές, Θερμοκοιτίδες, Συνεργατικούς Χώρους, Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών κ.α.) συνθέτουν ένα δυναμικό και βιώσιμο οικοσύστημα καινοτομίας.

Οι startup και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας, στην δημιουργία νέων, ποιοτικών και εξειδικευμένων θέσεων εργασίας και συνεισφέρουν στο ΑΕΠ. Πολλές από αυτές αναπτύσσουν καινοτομίες σε κλάδους αιχμής (Τεχνητή Νοημοσύνη, Μεγάλα Δεδομένα, Αγροδιατροφή κ.α.), εξασφαλίζοντας την κοινωνική συνοχή και σταθερότητα. Την ίδια στιγμή, απασχολούν σημαντικό αριθμό νέων επιστημόνων και ερευνητών αυξάνοντας τις ευκαιρίες αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων, στην περίπτωση για παράδειγμα ενός Τεχνοβλαστού “Spin Off”, ενώ μειώνουν τις πιθανότητες φυγής τους σε χώρες του εξωτερικού (brain drain).

Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες αυτές είναι η επιβίωσή τους. Σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, απαιτείται συνεχής εκσυγχρονισμός στη παραγωγή, καινοτόμες υπηρεσίες και προϊόντα, πρόσβαση στην

πληροφόρηση και χρηματοδότηση, υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, δικτύωση και συνεργασίες, με απαραίτητη προϋπόθεση την στήριξη από την Πολιτεία.⁵⁷

Η πανδημία του κορωνοϊού έθεσε έντονες προκλήσεις για την επιβίωση των επιχειρήσεων, αλλάζοντας σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο λειτουργίας της καθημερινής εργασίας και προσωπικής ζωής. Το επόμενο χρονικό διάστημα αναμένεται καθοριστικό για την μετεξέλιξη και προσαρμογή των κοινωνιών στην μετά-COVID εποχή.

Τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, δεν υπάρχει σαφής ορισμός για τον όρο «νεοφυής επιχείρηση» (startup). Για την μελέτη των επιχειρήσεων αυτών, συνήθως, λαμβάνονται υπόψη τρία βασικά κριτήρια: 1) η ηλικία, κατά την οποία η επιχείρηση πρέπει να έχει κατά μέσο όρο 10 χρόνια λειτουργίας, 2) η καινοτομία στο προϊόν, την υπηρεσία ή το επιχειρηματικό μοντέλο και 3) η δυνατότητα κλιμάκωσης αναφορικά με τον αριθμό των εργαζομένων και/ή της διείσδυσης σε νέες αγορές.⁵⁸

Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά κέντρα νεοφυών επιχειρήσεων βρίσκονται στο Λονδίνο, το Βερολίνο, το Παρίσι την Κοπεγχάγη και την Λισαβόνα.⁵⁹

Τι κυρίως χρειάζεται μια startup για να μπορέσει να επιβιώσει και να αναπτυχθεί; Χρειάζεται να έχει ταυτότητα. Να είναι μέλος ενός οργανισμού ή μιας επίσημης βάσης δεδομένων, ενός μητρώου, όπου θα μπορεί κανείς να την αναζητήσει και να μάθει πληροφορίες για το προϊόν ή την υπηρεσία της, αλλά κυρίως να πιστοποιείται από μια δημόσια αρχή ή οργανισμό ότι αυτή η επιχείρηση όντως υφίσταται. Σε πολλά μέρη της Ευρώπης, εδώ και αρκετά χρόνια εφαρμόζονται ολοκληρωμένες πολιτικές για την ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Σε επίπεδο κρατών, η Γαλλία, διαθέτει μια από τις πιο διαδεδομένες ηλεκτρονικές startup πλατφόρμες στην Ευρώπη, την “La French Tech”, που σχεδιάστηκε το 2013. Σκοπός της “La French Tech” είναι να μετατρέψει την Γαλλία σε ένα παγκόσμιο κέντρο καινοτομίας για την δημιουργία και ανάπτυξη επιχειρήσεων με παγκόσμιο αντίκτυπο. Σύμφωνα με τα στατιστικά που παρέχει η πλατφόρμα, αυτή την στιγμή, στην Γαλλία, υπάρχουν 21.000 νεοφυείς

⁵⁷Ε. Δημητριάδη, Ν. Κυριακίδη, Δ. Μαραγκός, Κ. Μπέκος, Β. Σκούρα (2018), «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: καινοτομία, εξωστρέφεια, πρόσβαση στην χρηματοδότηση και δομές στήριξης τα κλειδιά για την ανάπτυξή τους», *ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ Έρευνα & Τεχνολογία*, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Enterprise Europe Network, Αθήνα, τεύχ. 110, σελ.16.

⁵⁸EU Startup Monitor (2018), σελ.7.

⁵⁹Στο ίδιο, Γράφημα 1: European Startup Hubs, σελ.3.

επιχειρήσεις, 513 επενδυτές κεφαλαίων και 512.000 εργαζόμενοι σε νεοφυείς επιχειρήσεις.⁶⁰ Οι αριθμοί αποτυπώνουν το μέγεθος και την δυναμική του γαλλικού οικοσυστήματος το οποίο η Γαλλική Πολιτεία στηρίζει με ολοκληρωμένα και στοχευμένα μέτρα (όπως είναι οι φορολογικές εκπτώσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη που θεωρούνται από τον ΟΟΣΑ οι πιο ελκυστικές στην Ευρώπη).

Αντίστοιχες πλατφόρμες διαθέτει η Εσθονία με το “Startup Estonia”, η Λιθουανία με το “Startup Lithuania”, η Μεγάλη Βρετανία με το “Tech Nation”, η Πορτογαλία με το “Startup Lisboa” κ.α.

Υπάρχουν και άλλες βάσεις δεδομένων μη κρατικές, οι οποίες προσφέρουν (επί πληρωμή) υπηρεσίες παροχής πληροφοριών για τα εκάστοτε οικοσυστήματα καινοτομίας και τεχνολογίας ανά τον κόσμο, στους ενδιαφερόμενους επενδυτές κεφαλαίων ή σε μεγάλες επιχειρήσεις. Η Dealroom.co ή το StartupBlink αποτελούν δύο από τις πιο γνωστές ηλεκτρονικές πλατφόρμες. Αξίζει να σημειωθεί πως οι νεοφυείς επιχειρήσεις και οι φορείς καινοτομίας που συμπεριλαμβάνονται σε μια τέτοιου είδους πλατφόρμα, πρέπει να έχουν ταυτόχρονα ενταχθεί και στις αντίστοιχες εθνικές βάσεις δεδομένων.

Η στήριξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, διαχρονικά, αποτελεί προτεραιότητα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε τον Μάρτιο του 2021 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΕΣΚ) για να συμβάλει στην «μετατροπή των επιστημονικών ιδεών σε ρηζικέλευθες καινοτομίες». Ο προϋπολογισμός του νέου αυτού εργαλείου ξεπερνά τα 10 δις. ευρώ για την περίοδο 2021-2027. Ειδικότερα, το ΕΣΚ διαθέτει, μεταξύ άλλων, έναν Επιταχυντή (Accelerator) ο οποίος στηρίζει τις ΜΜΕ, τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τους Τεχνοβλαστούς προκειμένου να αναπτύξουν και να εξελίσσουν την καινοτομία τους. Ο Επιταχυντής διαθέτει ένα σύγχρονο και απλουστευμένο σύστημα υποβολής αιτήσεων, στο πλαίσιο του οποίου οι παραπάνω επιχειρήσεις μπορούν ανά πάσα στιγμή να υποβάλλουν αίτηση χρηματοδότησης.⁶¹

⁶⁰Περισσότερες πληροφορίες για την πλατφόρμα “La French Tech” στον σύνδεσμο: <https://lafrenchtech.com/en/> (20/10/2021).

⁶¹Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Η Επιτροπή εγκαινιάζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1185 (20/10/2021).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την βελτίωση και περαιτέρω ανάπτυξη της καινοτομίας μιας επιχείρησης είναι η ικανότητα των στελεχών της να αναζητούν και να βρίσκουν τους σωστούς/κατάλληλους εξωτερικούς συνεργάτες.⁶²

Μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες αναπτύσσουν, ολοένα και περισσότερο, συνεργασίες με νεοφυείς επιχειρήσεις οι οποίες έχουν αναπτύξει ήδη καινοτομίες και παρέχουν έτοιμες λύσεις. Με αυτό τον τρόπο, το project, δεν είναι πια μια εσωτερική υπόθεση, ενώ μειώνεται σημαντικά ο χρόνος υλοποίησής του. Η νέα αυτή πραγματικότητα αποτελεί παράδειγμα «ανοικτής καινοτομίας/open innovation» που ουσιαστικά παρέχει την δυνατότητα σε μια εταιρεία να μην βασίζεται αποκλειστικά στις εσωτερικές της διεργασίες και να αναζητεί συνέργειες εκτός του περιβάλλοντός της. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις (startup) αποτελούν βασικό πόλο έλξης συνεργασιών.

Στην Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια η νεοφυής επιχειρηματικότητα βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις της χώρας παράγουν σημαντικές καινοτομίες και ερευνητικά αποτελέσματα. Συνεπώς, στην προσπάθεια τόσο της Πολιτείας όσο και των επιχειρήσεων για την υιοθέτηση αναπτυξιακών πρακτικών, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν συνέργειες με καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις.

B) 2012-2019: StartUPGreece και EquiFund

Η μακροχρόνια οικονομική κρίση, η παρακολούθηση/επιτήρηση και διοικητική αναδιοργάνωση της χώρας από εξωτερικούς θεσμούς, τα προβλήματα στο σύστημα διακυβέρνησης, η γραφειοκρατία στον δημόσιο τομέα, η κρίση των θεσμών, οι κοινωνικές αναταράξεις, η κακονομία και η πολυνομία είναι ίσως μερικές από τις αιτίες που «καθυστέρησαν» την γενικότερη πρόοδο της χώρας, σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η νεοφυής επιχειρηματικότητα δεν αποτελούσε προτεραιότητα της Ελληνικής Πολιτείας για πολλά χρόνια, τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης όσο και σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Όσες δράσεις υλοποιήθηκαν, ήταν αποσπασματικές και αποτέλεσμα κυρίως ιδιωτικής πρωτοβουλίας, από Τράπεζες, ιδιωτικές επιχειρήσεις ή άλλους επενδυτικούς φορείς.

⁶²A. Shipilov, N. Furr & T.Andersson (2020), Looking to boost Innovation? Partner with a Startup: <https://hbr.org/2020/05/looking-to-boost-innovation-partner-with-a-startup> (21/10/2021).

Το πρόγραμμα “NBG Business Seeds” της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, είναι από τις πιο γνωστές και παλιές ιδιωτικές πρωτοβουλίες, βραβεύοντας και αναδεικνύοντας τους πρωταγωνιστές της καινοτομίας και της τεχνολογίας.

Το 2012, τέθηκε σε λειτουργία το StartUPGreece, της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, με στόχο την ανάδειξη των νέων επιχειρηματιών και επιχειρήσεων. Ήταν ένα εργαλείο που υιοθετήθηκε από την Ελληνική Πολιτεία στην προσπάθειά της να υλοποιήσει μια εθνική πολιτική για τις μικρομεσαίες και νέες επιχειρήσεις.⁶³ Η πλατφόρμα ήταν διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση startupgreece.gov.gr,⁶⁴ ωστόσο δεν κατάφερε να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα αναφορικά με την νεοφυή επιχειρηματικότητα, ενώ οι δράσεις στο πλαίσιο λειτουργίας της ήταν περιορισμένες. Οι έννοιες “startup” ή “startuper” δεν είχαν ακόμα ενσωματωθεί στο λεξιλόγιο της ελληνικής κοινωνίας και την agenda της κεντρικής διοίκησης.

Μια από τις πιο γνωστές δράσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο λειτουργίας του StartUPGreece ήταν η «Πρωτοβουλία JoinForces» όπου μεγάλες επιχειρήσεις και πολυεθνικές εταιρείες στην Ελλάδα συνεργάστηκαν με νέους startups για να αναπτύξουν τις ιδέες και τις επιχειρήσεις τους.⁶⁵

Το 2016 ανακοινώθηκε η δημιουργία του EquiFund, ενός Καινοτόμου Υπερταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών για την ενίσχυση των νέων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αποτελεί μια σημαντική πρωτοβουλία του Ελληνικού Κράτους και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ) και δημιουργήθηκε με σκοπό την επιτάχυνση της εξέλιξης του τομέα κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, διοχετεύονται κεφάλαια από το Equifund σε ενδιάμεσους χρηματοοικονομικούς φορείς, σε επιλεγμένες ομάδες διαχείρισης (fund partners), οι οποίες προβαίνουν στην επιλογή των επιχειρηματικών σχημάτων που θα χρηματοδοτήσουν.

Η διαχείριση της πρωτοβουλίας ανατέθηκε στο ΕΤαΕ με αρχικό κεφάλαιο διαχείρισης 260 εκ. Ευρώ, εκ των οποίων τα 200 εκ. Ευρώ προέρχονταν από εθνικούς πόρους του Ευρωπαϊκού

⁶³Σχετικά με το StartUPGreece βλ. Κ. Πλιάκος (2016), Μεγάλες επιχειρήσεις στο πλευρό νέων startups, CNN Greece: <https://www.cnn.gr/oikonomia/epixeiriseis/story/49440/megales-epixeiriseis-sto-pleyro-neon-startups> (22/10/2021).

⁶⁴Η ηλεκτρονική διεύθυνση υπάρχει μέχρι σήμερα, ωστόσο δεν βρίσκεται σε λειτουργία.

⁶⁵Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού, Δελτίο Τύπου (2016) διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.ggb.gr/el/node/658> (25/10/2021).

Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ) του ΕΣΠΑ 2014-2020 και 60 εκ. Ευρώ από το ΕΤαΕ.⁶⁶

Στις Ετήσιες Εκθέσεις του FOUND.ATION παρουσιάζεται και αξιολογείται σε ειδική ενότητα, ο αντίκτυπος του Equifund ως προς την χρηματοδότηση επιχειρήσεων η οποία συντελείται κυρίως σε δύο στάδια.

Το πρώτο στάδιο φέρει τον τίτλο «Παράθυρο Καινοτομίας» (Innovation Window) και έχει υποστηρίξει σε μεγάλο βαθμό ερευνητικές και καινοτόμες ιδέες στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής τους. Στην κατηγορία αυτή συμμετέχουν 4 ομάδες διαχείρισης (BIG PI VENTURES, METAVALLON VC, UNI.FUND και VELOCITY. PARTNERS VC) οι οποίες έχουν επιλεγεί για την διαχείριση του συνολικού μεγέθους των 133 εκ. Ευρώ. Σύμφωνα με την πρόσφατη Ετήσια Έκθεση του FOUND.ATION (2020), μέχρι στιγμής έχουν επενδυθεί 42 εκ. Ευρώ από τα 133 εκ. Ευρώ. Η κάθε ομάδα διαχείρισης (fund) επικεντρώνεται σε διάφορους τομείς επιχειρήσεων, όπως στην Ανάλυση Δεδομένων, στην Εκμάθηση Μηχανικής, στην Χρηματοοικονομική Τεχνολογία, στα Ναυτιλιακά, στον Τουρισμό κ.α.⁶⁷

Ακολουθεί το «Παράθυρο Επιχειρηματικής Εκκίνησης» (Early Stage Window) το οποίο είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των επιχειρηματιών που έχουν ήδη προωθήσει τα προϊόντα τους και με δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη. Η Τεχνολογία Πληροφοριών (ICT) είναι ο τομέας-στόχος σε αυτό το στάδιο. Έχουν επιλεγεί 2 ομάδες διαχείρισης (MARATHON VC και VENTUREFRIENDS) για την διαχείριση συνολικά 82 εκ. Ευρώ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έκθεσης, συνολικά από τα 215 εκ. Ευρώ στα στάδια της «Καινοτομίας» και της «Επιχειρηματικής Εκκίνησης» έχουν επενδυθεί (από το 2016) περίπου 92 εκ. Ευρώ. Συγκεκριμένα και για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, για κάθε 1 Ευρώ που έχει λάβει μια επιχείρηση μέσω του Equifund, έχουν λάβει 3 επιπλέον από άλλους επενδυτές.⁶⁸ Αυτό αποδεικνύει την μεγάλη αποδοχή και δυναμική που συνοδεύει το υπερταμείο. Οι επιχειρήσεις που έχουν ευνοηθεί από τις παροχές του Equifund, αυτόματα αυξάνουν τις πιθανότητες για

⁶⁶ΕΣΠΑ 2014-2019, Τι είναι το Equifund; <https://www.espa.gr/el/Pages/EquiFund.aspx> (27/10/2021).

⁶⁷ D. Kalavros-Gousiou (επιμ.), (2020), Startups in Greece 2020-2021: progressing against all odds, FOUND.ATION, σσ. 11-13.

⁶⁸Στο ίδιο, σελ.22.

εύρεση μεγαλύτερης χρηματοδότησης και ανάπτυξης από άλλους επιχειρηματικούς και επενδυτικούς φορείς και φορείς του οικοσυστήματος καινοτομίας.

Γ) Ο δρόμος προς την δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων

Όπως προαναφέρθηκε, το να ορίσει κανείς την «νεοφυή επιχειρηματικότητα» είναι μια σύνθετη διαδικασία καθώς σε διεθνές επίπεδο δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός. Ωστόσο, υπάρχουν κράτη με σημαντικές επιδόσεις και διακρίσεις στον τομέα αυτό όπως και στην καινοτομία και την έρευνα, έχοντας αναπτύξει ολοκληρωμένες πολιτικές για την ενίσχυσή τους. Η Σουηδία, είναι η χώρα που κατέχει την πρώτη θέση στις επιδόσεις καινοτομίας μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,⁶⁹ διαθέτοντας μια από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές στον κόσμο στον τομέα αυτό.

Μέχρι και τον Οκτώβριο του 2020, στην ερώτηση: «πόσες νεοφυείς επιχειρήσεις υπάρχουν ή δραστηριοποιούνται στο ελληνικό έδαφος;» δεν υπήρχε σαφής απάντηση γιατί η χώρα δεν διέθετε επαρκή και επίσημα στοιχεία. Απουσίαζε μια επίσημη βάση δεδομένων, ένα μητρώο το οποίο θα συγκέντρωνε και θα αξιοποιούσε τις παραπάνω πληροφορίες.

Συνεπώς, για πολλά χρόνια, το οικοσύστημα καινοτομίας της Ελλάδας παρέμενε κατακερματισμένο και ασύνδετο. Η Πολιτεία, κάθε φορά που αποφάσιζε να σχεδιάσει μέτρα για την ενίσχυση των νέων επιχειρήσεων, στην πραγματικότητα δεν γνώριζε σε ποιες επιχειρήσεις και επιχειρηματίες απευθυνόταν.

Η χρόνια αυτή πρακτική οδήγησε στην υιοθέτηση μιας νέας στρατηγικής για την καινοτομία. Το 2019 αποτελεί χρονιά ορόσημο για την έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, καθώς η σύνδεση και ανάπτυξή τους, τίθεται ως προτεραιότητα από την ηγεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Έμφαση δίνεται κυρίως στην «στήριξη της νεοφυούς και καινοτόμου επιχειρηματικότητας»,⁷⁰ σε μια προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανάδειξης των νέων και καινοτόμων ιδεών.

Η δημιουργία ενός μητρώου για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, πανελλαδικής εμβέλειας, αποτελεί απαραίτητο και καθοριστικό εργαλείο για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων.

⁶⁹Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, Η Ελλάδα στις χώρες με τη μεγαλύτερη βελτίωση στις επιδόσεις καινοτομίας στην Ευρώπη, <https://www.ekt.gr/el/news/26160> (28/10/2021).

⁷⁰FORTUNE GREECE (2019), «Η νεοφυής επιχειρηματικότητα βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.fortunegreece.com/article/i-neofiis-epichirimatikotita-vasiki-protereotita-tou-ipourgiou-anaptixis-ke-ependiseon/> (28/10/2021).

Η δυσκολία ύπαρξης ενός ορισμού για το ακριβές προφίλ των startup όπως και η απειρία της Πολιτείας στον τομέα αυτό, επέβαλαν εξ αρχής έναν ρεαλιστικό και προσεκτικό σχεδιασμό για την δημιουργία του Μητρώου, ο οποίος να ανταποκρίνεται στην ελληνική πραγματικότητα.

Πριν προχωρήσουμε σε αναλυτικότερες λεπτομέρειες αναφορικά με την λειτουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων, αξίζει με την χρήση της μεθόδου PESTEL, να αναφερθούμε στο εξωτερικό μακρο-περιβάλλον της Ελλάδας κατά την περίοδο 2019-2020 για να κατανοήσουμε καλύτερα τις εξωτερικές συνθήκες κατά τις οποίες γεννήθηκε το Μητρώο.

Πολιτικοί-Οικονομικοί Παράγοντες

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στρατηγική προτεραιότητα για την Πολιτεία και τη νέα πολιτική ηγεσία από τον Ιούλιο του 2019 είναι η επένδυση στην έρευνα και καινοτομία και στην σύνδεσή τους με την νεοφυή επιχειρηματικότητα. Η μεταφορά της ΓΓΕΚ από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, καθώς και η μετονομασία της, επιβεβαιώνει την προτεραιότητα αυτή.

Η Ελληνική Κυβέρνηση, έχει υιοθετήσει τις αρχές και τις αξίες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού, αναλαμβάνοντας δράσεις και πολιτικές προς αυτή την κατεύθυνση. Ταυτόχρονα, έχουν αυξηθεί σημαντικά οι ξένες επενδύσεις κυρίως στους τομείς της τεχνολογίας και του τουρισμού.

Η χώρα, από τον Μάρτιο του 2020, αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις της πανδημίας από την εξάπλωση του Κορωνοϊού. Όλο αυτό το διάστημα, εκτός από τα υγειονομικά έκτακτα μέτρα έχουν ληφθεί έκτακτα μέτρα ενίσχυσης των επιχειρήσεων που πλήττονται από την πανδημία.

Κοινωνικοί Παράγοντες

Η νέα γενιά είναι αυτή των millennials και προσανατολίζεται όλο και περισσότερο στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη χρήση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας. Στην Ελλάδα, αυξάνεται η ζήτηση για εύρεση ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς της ανάλυσης δεδομένων, στα μεγάλα δεδομένα και στη διασύνδεση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων με την αγορά εργασίας. Επικρατεί επίσης η τάση για αντιστροφή της φυγής των νέων ανθρώπων στο εξωτερικό για εύρεση εργασίας και της μετατροπής του brain drain σε brain gain.

Τεχνολογικοί Παράγοντες

Το 2020, στην προσπάθεια διαχείρισης του Κορωνοϊού, επιταχύνθηκε ο ψηφιακός μετασχηματισμός, σε όλους τους τομείς της ελληνικής κοινωνίας. Το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης υιοθέτησε την Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025 που περιγράφει τη στρατηγική της χώρας για την μετάβαση στην Ψηφιακή Ελλάδα. Ακόμα, η ανάπτυξη των νέων δικτύων 5G, αναμένεται να οδηγήσει σε οικονομική ευελιξία για επενδύσεις και σε ένα οικοσύστημα που θα αναπτύσσει και θα χρησιμοποιεί εφαρμογές, πάνω στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας πέμπτης γενιάς (5G). Τέλος η υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας από τις επιχειρήσεις επιτρέπει την περαιτέρω ανάπτυξή τους και τη συνέχειά τους στο χρόνο. Το Ελληνικό Δημόσιο προσαρμόζεται όλο και περισσότερο στη νέα ψηφιακή εποχή, αυξάνοντας σταδιακά την ηλεκτρονική διακίνηση δημοσίων εγγράφων.

Περιβαλλοντικοί Παράγοντες

Η διαχείριση της κλιματικής κρίσης και η μετάβαση σε μια βιώσιμη κοινωνία αποτελεί ένα από τα πιο σύνθετα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Η Ελλάδα δεσμεύεται για την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDG's), οι οποίοι μπορούν να επιτευχθούν, μεταξύ άλλων με την χρήση της καινοτομίας και της τεχνολογίας. Για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού προβλήματος έχει συγκροτηθεί η διεπιστημονική Εθνική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή, ενώ όλα τα Υπουργεία καλούνται να αναλαμβάνουν δράσεις που μειώνουν το ανθρώπινο αποτύπωμα στο περιβάλλον.

Νομικοί Παράγοντες

Η υιοθέτηση του Νόμου 4622/2019 επιχειρεί να επιφέρει θεμελιώδεις αλλαγές ως προς τον προγραμματισμό του κυβερνητικού έργου και ως προς τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία. Επικεντρώνεται στην καθιέρωση της ποιότητας κατά την υιοθέτηση νόμων και στην καλή νομοθέτηση οι οποίες πρέπει να εξυπηρετούν τους στόχους πολιτικής. Επιχειρείται η κωδικοποίηση προηγούμενων διάσπαρτων διατάξεων και η υιοθέτηση νέων στοχευμένων ρυθμίσεων, για την μείωση της κακονομίας και πολυνομίας των προηγούμενων ετών.

Με βάση τα παραπάνω, αρχικά, ο αρμόδιος Υφυπουργός για την Έρευνα και την Καινοτομία Χρίστος Δήμας και η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας συνεργάστηκαν με το

Ε.Σ.Ε.Τ.Ε.Κ (το οποίο, όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, αποτελεί το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της χώρας για ζητήματα Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας), με στόχο την δημιουργία του Μητρώου για την συγκέντρωση και ανάδειξη των βασικών πόλων του οικοσυστήματος καινοτομίας της χώρας. Όπως αποτυπώνεται και στον Ετήσιο Απολογισμό (2020), το Ε.Σ.Ε.Τ.Ε.Κ, στο πλαίσιο της προώθησης της καινοτομίας στην Ελλάδα και με βάση τις διεθνείς πρακτικές, συνέβαλε τόσο στον καθορισμό των κριτηρίων και προϋποθέσεων για την εγγραφή μιας επιχείρησης στο Μητρώο, όσο και στον σχεδιασμό της διαδικασίας αξιολόγησης κάθε επιχείρησης προς εγγραφή (αναλύονται παρακάτω).⁷¹

Το Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων (εφεξής: Ε.Μ.Ν.Ε ή Μητρώο) ονομάστηκε σε “Elevate Greece”. Η λέξη “elevate” που σχετίζεται με την πρόοδο και την άνοδο θα μπορούσαμε να πούμε ότι σηματοδοτεί την νέα αρχή για την χώρα και τις νέες επιχειρήσεις που επενδύουν στις ιδέες τους και τολμούν να τις μετατρέψουν σε προϊόντα. Επίσης, ο όρος “Elevate Greece” μπορεί εύκολα να επικοινωνηθεί και να διαδοθεί εκτός εθνικών συνόρων, ενισχύοντας, μεταξύ άλλων, την θέση της χώρας στο διεθνές γίγνεσθαι.

Το “Elevate Greece” συστάθηκε κατά την υιοθέτηση του Νόμου 4712/2020 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων ο οποίος εισάγει σημαντικές ρυθμιστικές διατάξεις για την έρευνα και την καινοτομία.⁷²

Πιο συγκεκριμένα, στο Άρθρο 47 του παρόντος νόμου με τίτλο «Σύσταση Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων» αναφέρεται πως «ως νεοφυής επιχείρηση νοείται κάθε επιχείρηση που εγγράφεται στο Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων». Στην πραγματικότητα δεν επιχειρείται η απόδοση ορισμού στην έννοια «νεοφυής επιχείρηση», ωστόσο καθίσταται σαφές ότι, από εδώ και στο εξής, όλες επιχειρήσεις εγγράφονται στο Ε.Μ.Ν.Ε, αυτόματα θα νοούνται και θα αντιμετωπίζονται εντός και εκτός Ελλάδας ως νεοφυείς.

⁷¹Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (2021), Ετήσιος Απολογισμός Ε.Σ.Ε.Τ.Ε.Κ (2020), διαθέσιμο ηλεκτρονικά: esek.org.gr (30/10/2021).

⁷²Νόμος 4712/2020 «Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς, ρύθμιση της οικονομικής δραστηριότητας, αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου, πρόστιμα για τη διακίνηση και εμπορία απομιμητικών/παραποιημένων προϊόντων, ρύθμιση θεμάτων για τη βιομηχανία, τις ιδιωτικές επενδύσεις, τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, την έρευνα, την καινοτομία και το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος και λοιπές διατάξεις» (Α'146/29/7/2020).

Δ) Τι κάνει το Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”;

Τον Οκτώβριο του 2020, εγκαινιάστηκε η λειτουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”. Το “Elevate Greece” αποτελεί μια πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, υπό την ΓΤΕΚ και είναι, μέχρι στιγμής, το πιο ολοκληρωμένο εργαλείο στην διάθεση της Πολιτείας με στόχο την χαρτογράφηση, την ανάδειξη και ανάπτυξη των νεοφυών επιχειρήσεων της χώρας.

Είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά στην διεύθυνση elevategreece.gov.gr. Πρόκειται για την επίσημη ηλεκτρονική πλατφόρμα/πύλη, μέσω της οποίας πιστοποιείται ότι οι εγγεγραμμένες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται επίσημα από την Ελληνική Πολιτεία ως νεοφυείς (startup).

Για την συγκρότηση του Ε.Μ.Ν.Ε οι υποψήφιες επιχειρήσεις υποβάλλουν αίτηση συμμετοχής (ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας “Elevate Greece”) και εμπλέκονται σε δύο στάδια-φάσεις που συγκροτούνται από τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας και τα κριτήρια αξιολόγησης αντίστοιχα.

Όπως αποτυπώνεται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ. Αριθμ. 134622/ΦΕΚ Β’/5587/18.12.2020, στα Άρθρα 3 και 4, κατά το πρώτο στάδιο, απαιτείται να πληρούνται σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις επιλεξιμότητας:⁷³

1. Δικαίωμα εγγραφής στο Μητρώο έχουν οι επιχειρήσεις με τη νομική μορφή ΙΚΕ, ΕΠΕ, ΑΕ με έδρα στην Ελληνική Επικράτεια, ή με έδρα στην αλλοδαπή, που διατηρεί θυγατρική εταιρεία ή υποκατάστημα στην Ελλάδα, εφόσον αυτό διαθέτει Ελληνικό ΑΦΜ και είναι εγγεγραμμένο στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕ.ΜΗ).
2. Να μην ξεπερνούν τα 8 λειτουργίας από την ημερομηνία έναρξης στη Δ.Ο.Υ., πριν την ημερομηνία υποβολής της αίτησης ένταξης στο Μητρώο.
3. Να απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζόμενους σε Ετήσιες Μονάδες Εργασίας (ΕΜΕ).⁷⁴
4. Ο Ετήσιος Κύκλος Εργασιών να μην υπερβαίνει τα 50 εκ. Ευρώ, όπως καταγράφεται στις οικονομικές καταστάσεις της τελευταίας διαχειριστικής χρήσης.

⁷³ΚΥΑ υπ.Αριθμ. 134622 «Τροποποίηση της υπ’ αρ. 85490/10.08.2020 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύσταση στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων. Προϋποθέσεις εγγραφής και κριτήρια υπαγωγής των επιχειρήσεων στο ως άνω Μητρώο» (Β’ 3668)», (ΦΕΚ Β’/5587/18.12.2020).

⁷⁴Στο ίδιο, Άρθρο 3 & Άρθρο 4.

Όπως ορίζεται από την Κοινή Υπουργική Απόφαση (Άρθρο 5), εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του πρώτου σταδίου οι υποψήφιες επιχειρήσεις, κατά το δεύτερο στάδιο, αξιολογούνται από αξιολογητές εγνωσμένου κύρους και πρέπει να πληρούν ταυτόχρονα (2) δύο κριτήρια:

1. της Καινοτομίας: εξετάζεται αν υπάρχει τεχνολογική καινοτομία στο προϊόν/υπηρεσία ή/και να υπάρχει ένα καινοτόμο επιχειρηματικό μοντέλο σε πρόσφατη (νέα) τεχνολογία. Επίσης να υπάρχει πολύ περιορισμένος αριθμός ανταγωνιστών αντίστοιχων νεοφυών επιχειρήσεων ή πολύ λίγες μεγάλες επιχειρήσεις του τομέα. Καινοτόμες χαρακτηρίζονται και οι επιχειρήσεις που η κύρια δραστηριότητά τους είναι ερευνητική με σκοπό την παραγωγή πνευματικής ιδιοκτησίας με προοπτικές εμπορικής αξιοποίησης (Επιχειρήσεις Έντασης Γνώσης).
2. της Προοπτικής Ταχείας Κλιμάκωσης του μεγέθους των πωλήσεων στην παγκόσμια αγορά (scalability).⁷⁵

Ταυτόχρονα, στο Ε.Μ.Ν.Ε μπορούν να εγγραφούν άμεσα και χωρίς αξιολόγηση, μέσω της διαδικασίας Fast Track (Άρθρο 5), οι επιχειρήσεις που αφενός πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας του Άρθρου 4 και αφετέρου στην εταιρική τους σύνθεση συμμετέχουν: Εταιρείες Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital Funds) από την Ελλάδα ή/και το εξωτερικό, εγγεγραμμένες στο Μητρώο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ή του αρμόδιου φορέα του κράτους που είναι εγκατεστημένη η έδρα τους. Επίσης οι Τεχνοβλαστοί (Spin-Off) Ελληνικών ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων, οι επιχειρήσεις που έχουν λάβει χρηματοδότηση σε προγράμματα HORIZON 2020, έγκριση για Seal of Excellence, Fast Track to Innovation, EIC Accelerator και σε διάδοχα προγράμματα αυτών. Τέλος, δικαίωμα εγγραφής μέσω Fast Track έχουν οι επιχειρήσεις που κατέχουν κατοχυρωμένο και ενεργό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στο European Patent Office και στο US Patent Office.

Η διαδικασία αξιολόγησης και εγγραφής υποψηφίων επιχειρήσεων στο Μητρώο, όπως αποτυπώθηκε παραπάνω, αποτελεί μια ολοκληρωμένη ενέργεια από την πλευρά της Πολιτείας για την δημιουργία ενός οργανωμένου, κατανοητού και ξεκάθਾਰου θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Σε αυτή την προσπάθεια, η συμβολή του

⁷⁵Στο ίδιο, Άρθρο 5.

ΕΣΕΤΕΚ ήταν καθοριστική, καθώς η ερευνητική και εργασιακή εμπειρία των μελών του, η γνώση των διεθνών πρακτικών και η ανάλυση των κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων, οδήγησαν στην υιοθέτηση του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα “Elevate Greece”, δημιουργήθηκε στο πλαίσιο αντίστοιχων ιστοσελίδων υποστήριξης startup του εξωτερικού (βλ. Startup Estonia).⁷⁶ Πρόκειται για μια σύγχρονη «σελίδα», δίγλωσση (διαθέσιμη στα Ελληνικά και στα Αγγλικά), προωθώντας την εξωστρέφεια του Ελληνικού κράτους και την δυνατότητα προβολής του οικοσυστήματος καινοτομίας διεθνώς.

Το “Elevate Greece” διαθέτει μια ειδικά σχεδιασμένη βάση δεδομένων (startup database) όπου αναγράφονται οι εγγεγραμμένες νεοφυείς επιχειρήσεις στο Μητρώο, ανά τομέα δραστηριότητας (π.χ. Βιοεπιστήμες, Τουρισμός, Αγροδιατροφή, Περιβάλλον), τεχνολογία και περιοχή-έδρα.⁷⁷ Στο πλαίσιο επίτευξης της χαρτογράφησης και καταγραφής του οικοσυστήματος των νεοφυών επιχειρήσεων, τα εγγεγραμμένα μέλη του Μητρώου, από την στιγμή της ένταξης, οφείλουν να συμπληρώνουν το προφίλ τους στην βάση δεδομένων αναφέροντας, μεταξύ άλλων, τον αριθμό των εργαζομένων τους. Η πληροφορία αυτή επιτρέπει στην Πολιτεία, σε πιθανούς επενδυτές και ενδιαφερόμενους πολίτες να γνωρίζουν τα ποσοστά απασχόλησης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Μέχρι στιγμής οι εγγεγραμμένες επιχειρήσεις στο Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων είναι 533, γεννώντας προσδοκίες για ένα μεγάλο και δυναμικό Ελληνικό startup οικοσύστημα.

Στο πλαίσιο της δικτύωσης όλων των φορέων καινοτομίας της χώρας, εντός της πλατφόρμας καταγράφεται επίσης ολόκληρο το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας. Έχουν τοποθετηθεί τα λογότυπα από Τεχνολογικά Πάρκα, Συνεργατικούς Σχηματισμούς Καινοτομίας, Θερμοκοιτίδες, Επιταχυντές, Συνεργατικούς Χώρους, καθώς και από φορείς του δημόσιου τομέα.⁷⁸

Το “Elevate Greece” δημιουργήθηκε για να αποτελέσει το επίσημο εργαλείο της δημόσιας διοίκησης και πολιτικής για την ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα έχει δημιουργηθεί μια

⁷⁶Το Startup Estonia είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά στον σύνδεσμο: <https://startupestonia.ee> (3/11/2021).

⁷⁷Εγγεγραμμένες Startups, <https://elevategreece.gov.gr/el/eggegrammenes-startups/> (8/11/2021).

⁷⁸ Elevate Greece, Οικοσύστημα Καινοτομίας: <https://elevategreece.gov.gr/el/oikosystima/> (8/11/2021).

σειρά μέτρων ενίσχυσης και παροχών προς τις νεοφυείς επιχειρήσεις, τόσο από την πλευρά του κράτους όσο και από τον ιδιωτικό τομέα.

Ενδεικτικά και αναφορικά με τις παροχές της Πολιτείας, νομοθετήθηκαν φορολογικά κίνητρα σε «Επενδυτικούς Αγγέλους» (Angel Investors) που επενδύουν αποκλειστικά στις νεοφυείς επιχειρήσεις του “Elevate Greece”.⁷⁹ Οι «Επενδυτικοί Άγγελοι» τυγχάνουν του δικαιώματος έκπτωσης της τάξεως του 50% της επένδυσης από το φορολογητέο τους εισόδημα, εξέλιξη που παρέχει επιπλέον κίνητρα για επενδύσεις σε καινοτόμες ιδέες και τεχνολογίες.⁸⁰

Επίσης, προωθήθηκε έκτακτο μέτρο οικονομικής ενίσχυσης ειδικά σχεδιασμένο για τα μέλη του Ε.Μ.Ν.Ε μέσω ειδικής δράσης ΕΣΠΑ για κεφάλαιο κίνησης με την μορφή μη επιστρεπτέας επιχορήγησης για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού, ύψους 60 εκ. Ευρώ (ελάχιστο ποσό 5.000 Ευρώ και μέγιστο ποσό 100.000 ευρώ).⁸¹

Είναι γνωστό πως μια νέα επιχείρηση στα πρώτα της βήματα αντιμετωπίζει δυσκολίες ως προς την συγκέντρωση πόρων για την ανάπτυξη και επιβίωσή τους. Στην Ελλάδα, μια χώρα με μικρή ιστορία στην νεοφυή επιχειρηματικότητα οι δυσκολίες αυξάνονται.

Παρόλα αυτά, όπως αποτυπώνεται και στην πλατφόρμα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στηρίζουν την πρωτοβουλία της Πολιτείας, με την επιθυμία τους να ενταχθούν στους «Επίσημους Υποστηρικτές» του Ε.Μ.Ν.Ε. Οι περισσότερες παρέχουν pro bono υπηρεσίες και σεμινάρια καθοδήγησης, διεξάγουν ειδικούς διαγωνισμούς καινοτομίας και συμμετέχουν με εμπειρογνώμονες στα Εθνικά Βραβεία Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας “Elevate Greece” (Βραβεία). Οι νικήτριες νεοφυείς επιχειρήσεις των Βραβείων παραλαμβάνουν σημαντικά οφέλη όπως χρηματικά έπαθλα και έπαθλα υπηρεσιών από τους Επίσημους Υποστηρικτές του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων, ενώ έχουν την δυνατότητα να δικτυωθούν με τις αντίστοιχες μεγάλες εταιρείες στον τομέα τους.⁸²

⁷⁹Taxheaven, *Επενδυτικοί άγγελοι: χαρακτηρισμός φυσικών προσώπων-Διαδικασία έκπτωσης από το εισόδημα*, «Επενδυτικός Άγγελος» ορίζεται ο φορολογούμενος-φυσικό πρόσωπο, φορολογικός κάτοικος Ελλάδας ή εξωτερικού, κάτοχος ελληνικού ΑΦΜ, ο οποίος εισφέρει χρηματικά κεφάλαια σε νεοφυείς επιχειρήσεις με στόχο την εν γένει ανάπτυξή τους, Απόφαση 39937/5-04-2021, διαθέσιμο:

<https://www.taxheaven.gr/news/53872/ependytikoi-aggeloi-xarakthrismos-fysikwn-proswpwn-diadikasia-ekptwshs-apo-to-eisodhma-olh-h-apofash> (8/11/2021).

⁸⁰Νόμος 4712/2020, Άρθρο 49, (ΦΕΚ Α' 146/29/7/2020)

⁸¹Αναλυτικότερα για το μέτρο ΕΣΠΑ, βλ. ΕΣΠΑ 2014-2020, *Στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων Εθνικού Μητρώου “Elevate Greece” για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19*:

<https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5112> (8/11/2021).

⁸²Εθνικά Βραβεία Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας, διαθέσιμο: <https://elevategreece.gov.gr/national-startup-awards-2021/> (8/11/2021).

Ο σχεδιασμός και η δημιουργία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένης δράσης και συνεργασίας της κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης με τους φορείς του οικοσυστήματος καινοτομίας.

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε 3 βασικές «καινοτομίες» που συνοδεύουν το “Elevate Greece”:

- 1) Η δημιουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και του πληροφοριακού συστήματος ανατέθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, υπό την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, αποκλειστικά σε μια νεοφυή επιχείρηση (startup). Η εταιρεία που ανέλαβε τις διαδικασίες είναι μέρος του οικοσυστήματος καινοτομίας της χώρας και αποτελείται από νέους ανθρώπους. Στην περίπτωση του Μητρώου, η Πολιτεία φαίνεται να αλλάζει τον παραδοσιακό τρόπο διαχείρισης των έργων, «παραχωρώντας χώρο» και εμπιστεύοντας νέους επιχειρηματίες που προέρχονται από το περιβάλλον της καινοτομίας και της τεχνολογίας. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται μια προσπάθεια άρσης των εμποδίων και της (παραδοσιακά μεγάλης) απόστασης που χωρίζει τους πολίτες και την κεντρική διοίκηση.
- 2) Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα το “Elevate Greece” από στόχος πολιτικής μετατράπηκε σε έργο. Ειδικότερα, μελετήθηκαν οι διεθνείς πρακτικές, ενώ στα μέσα του 2019 παρουσιάστηκε στην ηγεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης και στην κεντρική Κυβέρνηση. Στη συνέχεια ζητήθηκε η συνδρομή του ανώτατου γνωμοδοτικού οργάνου της χώρας για την καινοτομία, Ε.Σ.Ε.Τ.Ε.Κ και διαμορφώθηκαν οι απαραίτητες προϋποθέσεις επιλεξιμότητας και τα κριτήρια ένταξης μιας νεοφυούς επιχείρησης στο Μητρώο. Τον Ιούλιο του 2020, και εν μέσω πανδημίας, συστάθηκε το Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων στο πλαίσιο της υιοθέτησης του Νόμου 4712/2020 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Στις 13 Οκτωβρίου του 2020 ξεκίνησε η επίσημη λειτουργία του Μητρώου. Μέχρι σήμερα έχουν αξιολογηθεί θετικά και έχουν ενταχθεί 508 νεοφυείς επιχειρήσεις.
- 3) Το “Elevate Greece” εγκαινιάζει μια νέα μορφή στενής συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Από την πρώτη στιγμή ανακοίνωσης δημιουργίας του Μητρώου, μεγάλες επιχειρήσεις και πολυεθνικές που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, καθώς και θεσμικοί φορείς (μη κρατικοί οργανισμοί) έσπευσαν να στηρίζουν

την πρωτοβουλία, δηλώνοντας την πρόθεσή τους να παράσχουν στήριξη προς τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Οι 54 Επίσημοι Υποστηρικτές, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της καινοτομίας και στην ανάδειξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας της χώρας. Παράλληλα η δημόσια διοίκηση γίνεται πιο ευέλικτη, δημιουργώντας «γέφυρες επικοινωνίας» με τον επιχειρηματικό κόσμο, ενθαρρύνοντας την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η Πολιτεία διαθέτει πια ένα εργαλείο με το οποίο μπορεί να ασκεί δημόσια πολιτική και να σχεδιάζει μέτρα υπέρ του οικοσυστήματος καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Το “Elevate Greece” σχεδιάστηκε για να είναι προσαρμοσμένο στις σύγχρονες ανάγκες και τάσεις της εποχής. Στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζονται ολοκληρωμένες πολιτικές για τις νεοφυείς επιχειρήσεις γεγονός που τους επιτρέπει να έχουν έντονη παρουσία στο διεθνές στερέωμα των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών.

Ε) Ανάλυση SWOT και επόμενα βήματα

Έχοντας ήδη προσεγγίσει το εξωτερικό μακρο-περιβάλλον με την μέθοδο PESTEL κατά το οποίο σχεδιάζεται και δημιουργείται το Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”, στο σχήμα που ακολουθεί αξιοποιείται η ανάλυση SWOT, όπου σημειώνονται-κωδικοποιούνται τα δυνατά σημεία του “Elevate Greece”, οι αδυναμίες, ενώ ταυτόχρονα καταγράφονται οι ευκαιρίες που εμφανίζονται χάρη στην ύπαρξη του μητρώου, καθώς και οι ενδεχόμενες απειλές που παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία του. Με αφορμή την ανάλυση SWOT εξετάζονται τα επόμενα βήματα σχετικά με την στρατηγική αξιοποίηση του “Elevate Greece και την προστιθέμενη αξία του για την χώρα συνολικά.

Ανάλυση SWOT

STRENGTHS

Χαρτογράφηση νεοφυών επιχειρήσεων της Ελλάδας

Παροχή ολοκληρωμένων στατιστικών στοιχείων

Διασύνδεση του οικοσυστήματος καινοτομίας της χώρας

Συνεργασία Δημοσίου & Ιδιωτικού Τομέα

S

OPPORTUNITIES

O

Σχεδιασμός κρατικών μέτρων ενίσχυσης των startup

Προσέλκυση επενδυτών από το εξωτερικό

Εξωστρέφεια της χώρας

Οικονομική ανάπτυξη

WEAKNESSES

Αδυναμία ελέγχου των κατά δήλωση στοιχείων των startup

Δυσκολία διαχείρισης της πλατφόρμας εκ μέρους της ΓΓΕΚ

Έλλειψη μιας Startup VISA

Επικοινωνία και έλλειψη ενημέρωσης

W

T

THREATS

“Brain Drain”

Γραφειοκρατία Ελληνικού Δημοσίου

Υποστελεχωμένη Δημόσια Διοίκηση

Εκλογικοί κύκλοι

Δυσκολία επιβίωσης των Νεοφυών επιχειρήσεων

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, που προκύπτουν από την ανάλυση SWOT, ο επόμενος στόχος για την Πολιτεία αρχικά θα πρέπει να προσανατολιστεί στην «εξαγωγή» και παρουσίαση του Μητρώου στο εξωτερικό. Δηλαδή, στο να μπορεί η χώρα να εκθέτει τις καινοτόμες ιδέες και τα προϊόντα των νεοφυών επιχειρήσεων σε διεθνείς εκθέσεις και εκδηλώσεις. Αυτό σταδιακά μπορεί να οδηγήσει, αφενός στην προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδύσεων στο ελληνικό έδαφος (για παράδειγμα από μεγάλες επιχειρήσεις που προπορεύονται σε τεχνολογίες αιχμής) και αφετέρου, στην προώθηση των εμπορικών σχέσεων αλλά και των πολιτιστικών δεσμών μεταξύ της Ελλάδας και άλλων κρατών και οργανισμών. Με αυτό τον τρόπο, το “Elevate Greece” θα αποτελέσει ένα εργαλείο «ήπιας διπλωματίας» για την εύρεση στρατηγικών εταίρων από το εξωτερικό στους τομείς της καινοτομίας και της έρευνας, με δυνατότητα επέκτασης των σχέσεων και σε άλλους τομείς. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να επικοινωνηθεί στους Έλληνες πολίτες ως ένα μέσο για την βελτίωση της οικονομίας, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της ενίσχυσης των νέων ιδεών και προσπάθειών

Η εξωστρέφεια της πλατφόρμας θα πρέπει σύντομα να συνοδευτεί με τη δημιουργία μιας “Startup VISA” κατά τα πρότυπα άλλων χωρών ώστε να επιτρέπει την είσοδο για εργασία στη χώρα όσων ασχολούνται με τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και τις τεχνολογίες. Είναι σημαντικό η Ελλάδα να γίνει διεθνής πόλος έλξης για τους «ψηφιακούς νομάδες» οι οποίοι

ζουν, εργάζονται και υπάρχουν εν κινήσει. Η διαδικασία αυτή βέβαια προϋποθέτει καλές τεχνολογικές υποδομές με Wi-Fi και 4/5G.

Για να έχει συνέχεια στο χρόνο η προσπάθεια που ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2020, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας ενιαίος φορέας που θα υποστηρίζει και θα επισφραγίσει την περαιτέρω ανάπτυξη του “Elevate Greece”. Η βούληση φαίνεται να υπάρχει καθώς ήδη έχουν ξεκινήσει δημόσιες συζητήσεις από την πλευρά της ηγεσίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων αναφορικά με την μετεξέλιξη του Μητρώου. Ο στόχος επικεντρώνεται στο να δημιουργηθεί «ένας ενιαίος φορέας καινοτομίας, ο οποίος θα έχει οικονομική και διοικητική ανεξαρτησία και ευέλικτο σχήμα λειτουργίας».⁸³

Εάν τελικά παραμείνει στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, υπό την ΓΓΕΚ, χρειάζεται μια συνολική αλλαγή κουλτούρας και μιας σωστής και στοχευμένης διαχείρισης από την πλευρά της υπηρεσίας. Είναι σημαντικό η ΓΓΕΚ να μπορεί να το εξελίξει, ανεξάρτητα από την πολιτική βούληση και την εναλλαγή της πολιτική ηγεσίας, αξιοποιώντας τα κατάλληλα και καταρτισμένα στελέχη της για την συντήρηση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και της επικοινωνίας με τους ενδιαφερόμενους φορείς καινοτομίας.

⁸³Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (2021), «Τελετή απονομής των πρώτων βραβείων του Elevate Greece», στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.amna.gr/macedonia/article/584470/Teleti-aponomis-ton-proton-brabeion-tou-Elevate-Greece> (30/10/2021).

Κεφάλαιο 4

«Η εμφάνιση των Πολιτειών Καινοτομίας στην Ελλάδα»

Οι Πολιτείες Καινοτομίας ανά τον κόσμο αποτελούν «σημεία συνάντησης» των φορέων που προωθούν την καινοτομία, τις νέες τεχνολογίες και τις τεχνολογίες του μέλλοντος.

Η Ελλάδα, δεν διαθέτει ακόμα Πολιτείες Καινοτομίας, ωστόσο σταδιακά τίθενται τα κοινωνικοπολιτικά και θεσμικά θεμέλια για να αποκτήσει η χώρα στα αμέσως επόμενα χρόνια την πρώτη Πολιτεία Καινοτομίας, ένα έργο σταθμός για την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, στην προσπάθεια ανάπτυξης της καινοτομίας στην χώρα.

A) Η άνοδος των «Πολιτειών Καινοτομίας»

Η Silicon Valley, στο San Francisco των ΗΠΑ, ως το αρχετυπικό οικοσύστημα της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, προσφέρει επί δεκαετίες γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών, προσελκύοντας επιστήμονες και νέους επιχειρηματίες από όλο τον κόσμο. Εντός της Silicon Valley, έχουν ξεχωρίσει όλα αυτά τα χρόνια, πολλές εταιρείες που κατάφεραν να εξασφαλίσουν σημαντικά ποσά χρηματοδοτήσεων από Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (VCs) και στη συνέχεια εξαγοράστηκαν από μεγαλύτερες εταιρείες του εκάστοτε κλάδου.

Σταδιακά, οι εταιρείες και οι οργανισμοί απομακρύνονται από τα «κλειστά» μοντέλα καινοτομίας, επιλέγοντας πιο «ανοιχτές» προσεγγίσεις κατά τις οποίες εργάζονται σε συνεργατικά οικοσυστήματα και δίκτυα, δημιουργώντας νέες και, πολλές φορές, απρόσμενες συνεργασίες μεταξύ τομέων και βιομηχανιών που προηγουμένως δεν συνδέονταν. Οι συνεργασίες αυτές, όπως είναι λογικό, χρειάζονται τον κατάλληλο φυσικό χώρο, ώστε η νέα αυτή τάση να διατηρηθεί και να παράξει καινοτομία.

Η ραγδαία ανάπτυξη και διάδοση της καινοτομίας τα τελευταία χρόνια και η μετατόπιση των κυβερνητικών προτεραιοτήτων και του επενδυτικού ενδιαφέροντος προς τις περιφέρειες ή τις μικρότερες περιοχές, οδήγησε στην ανάπτυξη νέων πόλων καινοτομίας σε διάφορα μέρη ανά τον κόσμο που φέρουν τον τίτλο «Πολιτείες ή Περιοχές Καινοτομίας» (Innovation Districts). Ως Περιοχές/Πολιτείες Καινοτομίας ορίζονται οι γεωγραφικές περιοχές (κυρίως οι αστικές περιοχές) όπου Ανώτατα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα και εταιρείες δημιουργούν Συνεργατικούς

Σχηματισμούς (cluster) και συνδέονται με νεοφυείς επιχειρήσεις, θερμοκοιτίδες και επιταχυντές.⁸⁴ Υποστηρίζεται ότι οι περιοχές αυτές συμβάλλουν στην γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και ως εκ τούτου, ολοένα και περισσότερες κυβερνήσεις επιλέγουν την προώθηση του μοντέλου των «Πολιτειών Καινοτομίας». Το πετυχαίνουν κυρίως μέσω της εφαρμογή ευνοϊκών πολιτικών όπως η παροχή φορολογικών κινήτρων ή παρέχοντας υπηρεσίες όπως είναι οι υποδομές επικοινωνιών και μεταφορών.⁸⁵

Συνοπτικά, οι βασικοί φορείς που πρωταγωνιστούν εντός μιας «Πολιτείας Καινοτομίας» είναι οι εξής:

1. επίσημοι φορείς της Πολιτείας (κυβερνητικοί και δημόσιοι φορείς)
2. Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα
3. βιομηχανικά και ερευνητικά Τμήματα
4. νεοφυείς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις
5. κάτοχοι/ένοικοι τμήματος/τμημάτων της «Πολιτείας Καινοτομίας»⁸⁶

Οι περισσότερες «Πολιτείες Καινοτομίας» στον κόσμο βρίσκονται στις ΗΠΑ οι οποίες παραδοσιακά κυριαρχούν στον τομέα της καινοτομίας και της τεχνολογίας. Ωστόσο και εντός της Ευρωπαϊκής Ηπείρου συναντούμε αξιοσημείωτα παραδείγματα πετυχημένων περιοχών και κόμβων καινοτομίας, κυρίως εντός πολλών σημαντικών πρωτευουσών.

Ενδεικτικά, στη Βαρκελώνη έχει δημιουργηθεί το “22@ Innovation District” όπου στην ουσία μια πρώην βιομηχανική περιοχή έχει μετατραπεί σε μια σύγχρονη και έξυπνη πόλη, φιλοξενώντας εταιρείες τεχνολογίας από την Ισπανία και άλλα μέρη του κόσμου. Βρίσκεται σε λειτουργία από το 2000 με την καινοτομία να αναπτύσσεται διαρκώς. Το “22@ Innovation District” υλοποιήθηκε στο πλαίσιο αναζήτησης, από το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης και της κυβέρνησης, μέτρων βελτίωσης και αύξησης της αλληλεπίδρασης και σύνδεσης της διεθνούς κοινότητας με τις τοπικές εταιρείες και οργανισμούς της Βαρκελώνης. Στα πρώτα 10 χρόνια λειτουργίας, το 2010, η «Περιοχή Καινοτομίας» στο Santi Marti, φιλοξενούσε 7.000

⁸⁴Ο ορισμός των “Innovation Districts” είναι διαθέσιμος στην έρευνα των Bruce Katz και Julie Wagner (2014), *The Rise of Innovation Districts: A New Geography of Innovation in America*, *Metropolitan Policy Program*, BROOKINGS, σελ.1.

⁸⁵E. Cosgrave, K. Arbuthnot, Th. Tryfonas (2013), “Living Labs, Innovation Districts and Information Marketplaces: A Systems Approach for Smart Cities”, *Procedia Computer Science*, ELSEVIER, τευχ. 16, σσ. 668-677, σελ. 672.

⁸⁶Στο ίδιο, σελ.672.

εταιρείες, γνώρισε πληθυσμιακή αύξηση της τάξεως του 23% και απασχολούσε πάνω από 90.000 εργαζομένους.⁸⁷

Μια αντίστοιχη «πόλη καινοτομίας» υπάρχει στο Παρίσι, το “Station F”. Πρόκειται για το μεγαλύτερο campus των νεοφυών επιχειρήσεων στον κόσμο, όπου μεγάλες επιχειρήσεις παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και καθοδήγηση στις νεοφυείς επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί πως η εταιρεία πληροφορικής Amazon Web Services έχει εγκαταστήσει και υλοποιεί, εντός του Station F, το “AWS Startup Hub”, ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα υποστήριξης και ανάδειξης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας που αναπτύσσεται εντός της «Πολιτείας Καινοτομίας».⁸⁸

Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τις «Περιοχές Καινοτομίας» είναι πως η ύπαρξη των τελευταίων αυξάνει τις πιθανότητες για μια παραγωγική, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Σε περιόδους ύφεσης, παρέχουν ευκαιρίες για την δημιουργία θέσεων εργασίας συγκεντρώνοντας επιχειρηματίες, πανεπιστήμια, ερευνητές και επενδυτές -από όλους τους κλάδους- για να συνεργαστούν προς όφελος της αγοράς. Επίσης, σε μια εποχή με έντονα κοινωνικά προβλήματα και δεδομένου ότι αναπτύσσονται σε αστικές περιοχές και σε γειτονίες με λιγότερο αναπτυγμένη οικονομία, ενδέχεται να προσφέρουν ευκαιρίες απασχόλησης για τους κατοίκους της περιοχής.⁸⁹ Τέλος, η ευελιξία που τις συνοδεύει, επιτρέπει την δημιουργία και ανάπτυξή τους σε οποιαδήποτε γειτονιά/πόλη/περιφέρεια ανά τον κόσμο.

Μια από τις πιο εμβληματικές τακτικές που εφαρμόστηκε στην Βοστώνη το 2010 κατά την έναρξη της θητείας του πρώην Δημάρχου Thomas Menino ανέδειξε την καινοτομία ως την βασική πολιτική για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και την αστική ανανέωση και συνοψίζεται στην παρακάτω δήλωση⁹⁰:

“I mean we had spent tens of billions of dollars on this highway project [and] on the [MBTA] Silver Line [bus system], [and] on the Boston Harbour clean-up project, and then the global

⁸⁷ECPA Urban Planning (2017), “Case Study: 22@ Barcelona Innovation District”, *Smart Cities Dive*. <https://www.smartcitiesdive.com/ex/sustainablecitiescollective/case-study-22-barcelona-innovation-district/27601/> (12/11/2021).

⁸⁸Για αναλυτικότερες πληροφορίες βλ. AWS Startup Hub France: <https://aws-startuphub.com> (12/11/2021).

⁸⁹Bruce Katz και Julie Wagner (2014), *The Rise of Innovation Districts: A New Geography of Innovation in America*, *Metropolitan Policy Program*, BROOKINGS, σελ.2.

⁹⁰L. Heaphy, A. Wiig (2020), “The 21st century corporate town: the politics of planning innovation districts”, *Telematics and Informatics*, ELSEVIER, τευχ. 54, σσ 1-10, σελ.7 <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101459>

economy implodes and all development has gone away. So, the Mayor at the time, Mayor Menino, I think he was over in Spain, in Madrid or Barcelona and visited this industrial area in the outskirts of the city where these old private properties were bringing in technology companies and [...] so he just came back with this at the back of his mind and worked with policy and planning staff to think that that was something that might function in the South Boston Waterfront area” (Interview SDD45, BDPA).

Τα τελευταία χρόνια διεξάγεται μια συστηματική έρευνα από 2 συμβουλευτικούς οργανισμούς καινοτομίας, τους: Arthur Dehon Little και Steer-Economic Development, όπου με την μέθοδο της συγκριτικής προτυποποίησης (benchmarking), αποτυπώνονται τα πιο χαρακτηριστικά (κοινά) γνωρίσματα των Πολιτειών Καινοτομίας ανά τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, ένα επιτυχημένο μοντέλο μιας «Περιοχής Καινοτομίας» διαθέτει τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:⁹¹

1. πρόσβαση σε ταλαντούχο δυναμικό και σε ερευνητικά αποτελέσματα από ένα ή περισσότερα διακεκριμένα πανεπιστήμια
2. εύκολη πρόσβαση στην «Πολιτεία Καινοτομίας» με τα μέσα συγκοινωνίας
3. ευελιξία ως προς την διαμονή και την εργασία και λειτουργία χώρων εστίασης και αναψυχής. Ενδεικτικά, το Station F στο Παρίσι αποτελεί πόλο έλξης γιατί, μεταξύ άλλων, προσφέρει υψηλής ποιότητας φαγητού
4. Εγγύτητα. Οι «Περιοχές Καινοτομίας» πρέπει να βρίσκονται σε περιοχές με επαρκή πυκνότητα πληθυσμού, ώστε να μπορεί να επιτευχθεί μια κρίσιμη μάζα για την επιτυχία τους
5. Πρόσβαση στις υπηρεσίες καινοτομίας. Στις πιο δραστήριες «Πολιτείες Καινοτομίας» εντοπίζονται όχι μόνο όσοι προωθούν την καινοτομία, αλλά και όσοι παρέχουν τις υπηρεσίες (services) που απαιτούνται για την κλιμάκωση/διεύρυνση του εκάστοτε εγχειρήματος, συμπεριλαμβανομένων νομικών, χρηματοοικονομικών, οικονομικών και υπηρεσιών marketing.

Είναι προφανές πως για να λειτουργήσει το παραπάνω επιτυχημένο μοντέλο της «Πολιτείας Καινοτομίας» απαιτείται συλλογική προσπάθεια και συντονισμός εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με την Πολιτεία να έχει ενορχηστρωτικό ρόλο.

⁹¹Ph. Webster, S. Pringle, E. Wilkins, B. Thuriaux-Aleman, R. Khoury (2021), “The Future of Innovation Districts”, *Arthur D. Little & Steer-ED*, σσ.70-87, σσ.74-75

Β) Η δημιουργία της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας στην Ελλάδα

Η Ελλάδα μέχρι πρόσφατα, εξαιτίας της γενικότερης αδυναμίας προσέγγισης και ενσωμάτωσης της καινοτομίας από τις υπηρεσίες και τους οργανισμούς του Δημοσίου, αλλά κυρίως λόγω της απουσίας μιας εθνικής στρατηγικής στον τομέα αυτό, δεν παρουσίαζε αξιοσημείωτες επιδόσεις, σε αντίθεση με άλλα κράτη. Όπως έχει αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέχει την 20^η θέση ανάμεσα στα 27 κράτη-μέλη (Ευρωπαϊκός Πίνακας Αποτελεσμάτων Καινοτομίας της ΕΕ). Το οικοσύστημα καινοτομίας παρέμενε για χρόνια κατακερματισμένο και αχαρτογράφητο. Μια από τις πιο χαρακτηριστικές επιπτώσεις της προαναφερθείσας κατάστασης ήταν η απουσία των «Πολιτειών Καινοτομίας» από την Ελλάδα, οι οποίες θα φιλοξενούσαν τις καινοτόμες και ερευνητικές δράσεις των εμπλεκόμενων φορέων. Από το 2019, οι προτεραιότητες της Πολιτείας αλλάζουν.

Στην προσπάθεια του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και της ΓΓΕΚ -ως κατεξοχήν αρμόδιοι φορείς προώθησης της καινοτομίας στην Ελλάδα και της σύνδεσής της με την έρευνα και την επιχειρηματικότητα- αποφασίστηκε η δημιουργία της πρώτης «Πολιτείας Καινοτομίας» στην χώρα, στις πρώην εγκαταστάσεις των Χρωματοurgerιών Πειραιώς (εφεξής ΧΡΩΠΕΙ) στην οδό Πειραιώς, στο Νέο Φάληρο Αττικής. Πρόκειται για ένα από τα πιο σημαντικά έργα της υπαγόμενης στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ΓΓΕΚ, σηματοδώνοντας την νέα εποχή της δημιουργίας και της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας για τη χώρα, με έμφαση στην νεοφυή επιχειρηματικότητα. Η βασικότερη καινοτομία του έργου έγκειται στο ότι επιλέχθηκε η μέθοδος των Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) για την υλοποίησή του, δημιουργώντας ένα νέο μοντέλο ποιοτικής συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και του ιδιωτικού τομέα.

Η Πολιτεία Καινοτομίας (αναφέρεται και ως Πολιτεία) θα φιλοξενεί τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A) μεγάλων και μεσαίων επιχειρήσεων ή πολυεθνικών εταιρειών, νεοφυείς επιχειρήσεις, Τεχνοβλαστούς (Spin-Off) προερχόμενους από τα Ερευνητικά Κέντρα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας, Ερευνητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, Επιταχυντές (Accelerators), Θερμοκοιτίδες (Incubators) κ.α., προκαλώντας συνέργειες μεταξύ τους με στόχο την δικτύωση και παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Η δημιουργία της Πολιτείας Καινοτομίας εντάσσεται στον Νόμο 4647/2019 στο Άρθρο 63, το οποίο τροποποιεί και αντικαθιστά το Άρθρο 19 του Ν. 3226/2004 (Α'24).⁹² Στην παράγραφο 2.α., αναφέρεται πως το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης, εκμετάλλευσης και κάρπωσης του ακινήτου (της ΧΡΩΠΕΙ), περιέχεται αυτοδικαίως από το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων» (ΕΟΦ) στο Ελληνικό Δημόσιο για χρονικό διάστημα 49 ετών και τελεί υπό την διαχείριση του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Σκοπός της παραχώρησης είναι η δημιουργία κέντρου καινοτομίας πρότυπου πάρκου Έρευνας και Τεχνολογίας.⁹³ Παρόλο που το έργο ρυθμίζεται με μια τροποποιητική διάταξη, εντούτοις η σημασία του για την χώρα συνολικά είναι μεγάλη.

Η έδρα της Πολιτείας Καινοτομίας θα βρίσκεται στο Νέο Φάληρο Αττικής. Η γεωγραφική της θέση συναντάται ανάμεσα στην Αθήνα και τον Πειραιά, δύο περιοχές με έντονο τουριστικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον, με την συγκοινωνιακή πρόσβαση να είναι αρκετά εύκολη και συχνή. Στόχος της Πολιτείας, ήταν η αξιοποίηση ενός αναξιοποίητου για πολλά χρόνια ακινήτου, το οποίο να ανήκει στο Ελληνικό κράτος. Εξάλλου, είναι γνωστό πως η διαχείριση και αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας αποτελεί ένα από τα πιο πολύπλοκα εθνικά ζητήματα. Πρόκειται για το παλαιό εργοστάσιο της ΧΡΩΠΕΙ, με ιδιαίτερη συμβολική αξία για την ιστορία και ανάπτυξη της καινοτομίας και βιομηχανίας στην χώρα τον περασμένο αιώνα.⁹⁴ Η «Πολιτεία», με δυνατότητα αξιοποίησης 40.000 τ.μ., αναμένεται να συμβάλλει στην αστική και περιβαλλοντική ανάπλαση της αστικής περιοχής, συνδέοντας το κέντρο της Αθήνας με το λιμάνι του Πειραιά, αναδεικνύοντας την τοπική αγορά και οικονομία, δημιουργώντας ταυτόχρονα ακόμα μεγαλύτερες αναπτυξιακές προοπτικές.

Στην προσπάθεια εξορθολογισμού της Δημόσιας Διοίκησης και την υιοθέτηση ποιοτικών διαδικασιών εκ μέρους της χρησιμοποιείται το μέτρο ΣΔΙΤ.⁹⁵ Η ανάπλαση της παλιάς βιομηχανικής μονάδας της ΧΡΩΠΕΙ και η μετατροπή της σε μια σύγχρονη «Πολιτεία

⁹²Σημαντικό μέρος της παρούσας ενότητας προέρχεται από πρόσφατη ατομική εργασία στο πλαίσιο διεξαγωγής του μαθήματος Διοίκηση Ολικής Ποιότητας με τίτλο, «Η ποιότητα στον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα: η περίπτωση δημιουργίας της πρώτης Πολιτείας Καινοτομίας στην Ελλάδα μέσω ΣΔΙΤ».

⁹³TAXHEAVEN, Νόμος 4647/2019: Κατεπείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Υγείας, Εσωτερικών, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και άλλες διατάξεις: <https://www.taxheaven.gr/law/4647/2019> (8/11/2021).

⁹⁴Περισσότερες πληροφορίες για την ιστορία της ΧΡΩΠΕΙ είναι διαθέσιμες στο άρθρο της newsbeast Weekend edition με τίτλο Το ελληνικό εργοστάσιο που έφτασε τους 1.000 εργάτες και κατέληξε ερείπια, διαθέσιμο: <https://www.newsbeast.gr/weekend/arthro/3455195/to-elliniko-ergostasio-pou-eftase-tous-1-000-ergates-ke-katelixe-eripia> (8/11/2021).

⁹⁵B. Κέφης (2014), Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, 2^η έκδοση, εκδ. Κριτική Αθήνα, (προηγούμενη έκδοση 2005), σ.144.

Καινοτομίας» πραγματοποιείται μέσω (ΣΔΙΤ). Σημαντικό ρόλο στον συντονισμό διαδραματίζουν η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας και η Γενική Γραμματεία Ιδιωτικών Επενδύσεων και Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), οι οποίες υπάγονται στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Η ΓΓΕΚ ως η αναθέτουσα αρχή, συντονίζει τις διαδικασίες για την επιλογή αναδόχου (ιδιώτη) μέσα από την διενέργεια διεθνούς διαγωνισμού που αναλαμβάνει την μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων του έργου.⁹⁶ Το Ελληνικό Δημόσιο παραχωρεί το ακίνητο, ωστόσο ο κρατικός προϋπολογισμός δεν επιβαρύνεται για την περαιτέρω ανάπτυξή του. Έχει ξεκινήσει η Β' φάση του διεθνούς δημόσιου διαγωνισμού και εντός του 2022 θα προκύψει ο ανάδοχος του έργου.

Η «Πολιτεία» εκτιμάται ότι θα αφορά επένδυση της τάξεως των τουλάχιστον 80 εκ. Ευρώ και αναμένεται να φιλοξενεί περίπου 2.500 θέσεις εργασίας. Στην ουσία πρόκειται να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο συγκρότημα κτηρίων και γραφείων, όπου θα στεγάζονται νεοφυείς επιχειρήσεις τεχνολογίας, καθώς και τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης μεγάλων επιχειρήσεων.

Την ίδια στιγμή, εκτός από την πρώτη «Πολιτεία Καινοτομίας» στην Αττική, αναμένεται να δημιουργηθεί στην Θεσσαλονίκη ένα Τεχνολογικό Πάρκο που φέρει τον τίτλο “Thess Intec” (Thessaloniki Innovation and Technology Center), σε ένα ακίνητο 760 στρεμμάτων στις πρώην εγκαταστάσεις της ΕΡΤ. Το “Thess Intec” αναμένεται να αποτελέσει ένα πρότυπο κέντρο καινοτομίας και τεχνολογίας στα Βαλκάνια και την Νοτιοανατολική Ευρώπη, προσελκύοντας επενδυτές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, εντός του Πάρκου 4^{ης} γενιάς θα φιλοξενούνται Ερευνητικά Κέντρα, εργαστήρια, παραγωγικές μονάδες, θα δημιουργηθούν χώροι πρασίνου, αλλά και ένα ξενοδοχείο με θεματικό πάρκο-ενυδρείο.⁹⁷

⁹⁶Ο διαγωνισμός έχει αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας, φέροντας τον τίτλο: Διενέργεια δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου για την ανάθεση Σύμβασης Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα του έργου «Δημιουργία Κέντρου Καινοτομίας στην Αθήνα με ΣΔΙΤ», στον σύνδεσμο: http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I511I1382I646I448785&olID=777&neID=589&neTa=10036_122535&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI777I0I119I428I1089I0I3&actionID=load&JScript=1 (15/11/2021).

⁹⁷Κ. Κετσειετζής (2021), «Thess INTEC: τι θα περιλαμβάνει το Τεχνολογικό Πάρκο της Θεσσαλονίκης», Capital.gr. <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3586276/thess-intec-ti-tha-perilambanei-to-texnologiko-parko-tis-thessalonikis> (15/11/2021).

Στο παρελθόν, είχαν προκύψει αρκετά προβλήματα, κυρίως γραφειοκρατικά που εμπόδιζαν την υλοποίηση του έργου. Πλέον, το project το διαχειρίζεται το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, με στόχο την ανάπτυξη μιας επιπλέον περιοχής καινοτομίας, που θα τοποθετήσει την Βόρεια Ελλάδα στον χάρτη του παγκόσμιου επενδυτικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος.

Γ) Η σημασία της «Πολιτείας Καινοτομίας» για την Ελλάδα

Η δημιουργία της πρώτης «Πολιτείας «Καινοτομίας» στην Ελλάδα αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό σύγχρονο έργο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και της ΓΓΕΚ ως αρμόδιοι φορείς προώθησης της καινοτομίας και της έρευνας στη χώρα.

Εμπειρογνώμονες που ειδικεύονται στην μελέτη του μοντέλου των «Περιοχών Καινοτομίας» έχουν διατυπώσει 5 βασικές «αρχές» που θα μπορούσαν να αποτελέσουν γνώμονα για την έναρξη της συνεργασίας μεταξύ της Πολιτείας και του αναδόχου που θα αναλάβει την υλοποίηση του έργου, όπως προκύπτει από τις ΣΔΙΤ. Πιο συγκεκριμένα:⁹⁸

- 1) Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ισχυρό δίκτυο συνεργασίας όπου θα αναδειχθούν οι βασικοί πρωταγωνιστές που θα ηγηθούν στον τρόπο διαχείρισης της «Πολιτείας». Στην Ελλάδα, τον ρόλο αυτό θα μπορούσαν να αναλάβουν μεγάλες εταιρείες καινοτομίας ή πολυεθνικές με τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A), καθώς και ένα ή περισσότερα από τα 11 Ερευνητικά Κέντρα της χώρας.
- 2) Καθοριστικής σημασίας είναι η υιοθέτηση οράματος, τόσο για την βραχυπρόθεσμη όσο και για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της «Πολιτείας Καινοτομίας».
- 3) Η «Πολιτεία» οφείλει να προσελκύει το ταλαντούχο δυναμικό που ειδικεύεται στους τομείς της τεχνολογίας και της καινοτομίας ώστε να εξασφαλίσει την συνέχειά της στο χρόνο.
- 4) Η «Πολιτεία Καινοτομίας» δεν συμβάλει μόνο στην ανάπτυξη της καινοτομίας. Η δημιουργία της στην εκάστοτε περιοχή ή γειτονία, μπορεί να αποτελέσει μοχλό κοινωνικής προόδου για την τοπική κοινωνία, με σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο. Επίσης, είναι πιθανό να υπάρξουν επιπλέον θέσεις εργασίας για την απασχόληση των κατοίκων της περιοχής, όπως συνέβη για παράδειγμα στην Βαρκελώνη με την δημιουργία του “22@ Innovation District”.

⁹⁸Bruce Katz και Julie Wagner (2014), *The Rise of Innovation Districts: A New Geography of Innovation in America*, *Metropolitan Policy Program*, BROOKINGS, σελ.11-12.

- 5) Μέσα από την συμμετοχή πολλών και διαφορετικών φορέων στην «Πολιτεία Καινοτομίας» ενισχύεται η πρόσβαση σε κεφάλαια και η στήριξη της βασικής επιστήμης και εφαρμοσμένης έρευνας.

Η σημασία της κατασκευής της «Πολιτείας Καινοτομίας» για τις νεοφυείς επιχειρήσεις της χώρας είναι καθοριστική. Μετά την έναρξη λειτουργίας του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων “Elevate Greece”, το οποίο επιδιώκει, μεταξύ άλλων, την χαρτογράφηση του οικοσυστήματος καινοτομίας, δημιουργείται η φυσική έδρα της καινοτομίας για την φιλοξενία και την ανάδειξή του. Δύο έργα που φέρουν την σφραγίδα της ΓΓΕΚ, αποδεικνύοντας πως η νοοτροπία της δημόσιας διοίκησης αλλάζει, αποκτά εξωστρέφεια και προσανατολίζεται περισσότερο στις ανάγκες της αγοράς και διεθνείς εξελίξεις. Η Πολιτεία αποκτά πιο ξεκάθαρη εικόνα για τους πρωταγωνιστές της καινοτομίας της χώρας, ώστε να μπορεί να σχεδιάζει καλύτερα ειδικά μέτρα και ενισχύσεις υπέρ τους, με πολλαπλασιαστικά οφέλη για την κοινωνία.

Το έργο πραγματοποιείται μέσω ΣΔΙΤ, σε μια βιομηχανική περιοχή, εκτός του κέντρου της Αθήνας. Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που καλείται να διαχειριστεί η κεντρική και δημόσια διοίκηση είναι το ζήτημα της αποκέντρωσης, της αποσυγκέντρωσης δηλαδή των αρμοδιοτήτων από το κέντρο της πρωτεύουσας, προς λιγότερο κεντρικούς πόλους όπως είναι οι περιφέρειες, οι πόλεις κ.α. Η ΓΓΕΚ ως αναθέτουσα αρχή του έργου παραχωρεί αρμοδιότητες στον ιδιωτικό τομέα δημιουργώντας μια πρωτότυπη συνεργασία για την ελληνική πραγματικότητα. Η «Πολιτεία Καινοτομίας» δεν δημιουργείται στο κέντρο της Αθήνας, αλλά στο Νέο Φάληρο, αναμένοντας να συμβάλει στην ανάδειξη και περαιτέρω ανάπτυξη της τοπικής αγοράς, αλλά κυρίως στην γεωγραφική και περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής.

Η πρώτη «Πολιτεία Καινοτομίας» στην Αττική, αναμένεται να τοποθετήσει την Ελλάδα στον χάρτη με τις χώρες που διαθέτουν «Πολιτείες Καινοτομίας» εντός της επικράτειάς τους. Αυτόματα δημιουργούνται ευκαιρίες συνεργασίας που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα, με κράτη-μέλη της ΕΕ αλλά και από όλο τον κόσμο.

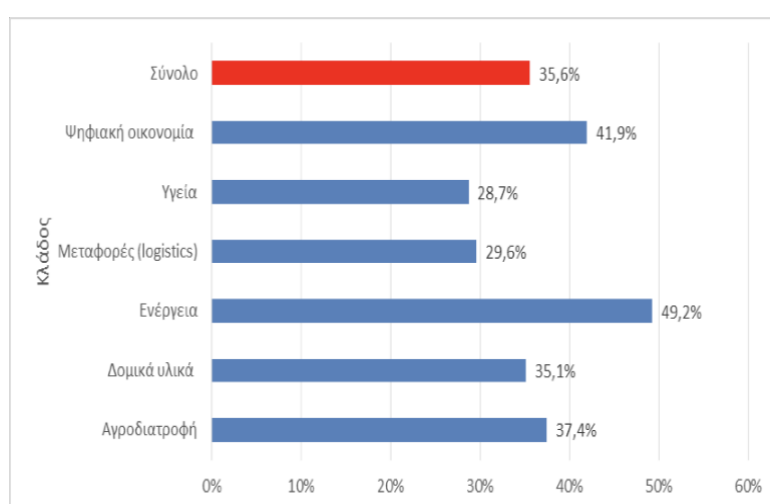
Η «Πολιτεία Καινοτομίας» θα αποτελεί πόλο έλξης για επενδυτές από την Ελλάδα και το εξωτερικό και ψηφιακών νομάδων. Επίσης, εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε τεχνολογίες αιχμής θα μπορούν να εγκαταστήσουν και τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α) εντός της

«Πολιτείας». Παράλληλα, μέσω της «Πολιτείας Καινοτομίας» ελληνικές ιδέες, καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες θα προωθούνται ευκολότερα στο εξωτερικό.

Η μεγαλύτερη πρόκληση για την «Πολιτεία Καινοτομίας» είναι η συνεισφορά της στην ανάσχεση του “brain drain”. Η μαζική φυγή, επιστημόνων με υψηλές δεξιότητες και προσόντα στο εξωτερικό σε αναζήτηση καλύτερης εργασιακής προοπτικής, είναι μια από τις μεγαλύτερες συνέπειες της παγκόσμιας και εθνικής οικονομικής κρίσης.

Σύμφωνα με έρευνα του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), κατά την περίοδο 2008-2017 έφυγαν από την χώρα περίπου 500.000 Έλληνες νέοι, δηλαδή το 4,6% του συνολικού πληθυσμού. Το 51,4% ανήκει στην κατηγορία 25-44 και σχεδόν στο 70% συμπεριλαμβάνονται απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης.⁹⁹

Μια από τις βασικότερες επιπτώσεις του “brain drain” είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν μία στις τρεις επιχειρήσεις στην Ελλάδα αναφορικά με την κάλυψη των κενών θέσεων εργασίας, εξαιτίας της φυγής σημαντικού ποσοστού του ελληνικού δυναμικού. Όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα (Σχήμα 4) οι τομείς που υφίστανται έλλειψη σε ανθρώπινο δυναμικό γιατί το ανθρώπινο δυναμικό τους επέλεξε να εργαστεί εκτός Ελλάδας είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής: η ψηφιακή οικονομία (41,9%), η υγεία (28,7%), η ενέργεια (49,2%) και η αγροδιατροφή (37,4%).¹⁰⁰

Σχήμα 4. Πηγή: ΣΕΒ-IOBE

⁹⁹ΣΕΒ (2020), «Πώς θα πάμε από το brain drain στο brain gain», *Οικονομία & Επιχειρήσεις*, σσ. 1-23, σελ. 2. https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/52684/Final_SR_Brain_Drain.pdf (18/11/2021).

¹⁰⁰Στο ίδιο, σελ.11.

Οι παραπάνω τομείς, αναδεικνύονται ως τομείς προτεραιότητας για τις εθνικές κυβερνήσεις με πολλές εταιρείες και κυρίως νεοφυείς επιχειρήσεις να επενδύουν σε αυτούς. Και στην χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων, “Elevate Greece” ανήκουν στους τομείς με τα μεγαλύτερα ποσοστά σε αριθμό νεοφυών επιχειρήσεων.

Στα επόμενα χρόνια θα δημιουργηθεί ο χώρος που θα συμβάλλει στην επιστροφή ή την συνεργασία των ανθρώπων αυτών με τους φορείς καινοτομίας της χώρας για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και τεχνογνωσίας και έναρξη συνεργειών.

Η ΓΓΕΚ, ως αναθέτουσα αρχή του έργου, θα πρέπει να διαμορφώσει και να σχεδιάσει την κατεύθυνση και την φιλοσοφία που θα πρέπει να αναπτυχθεί εντός της Πολιτείας Καινοτομίας. Είναι σημαντικό, ο ανάδοχος (ιδιωτικός τομέας) να κατασκευάσει και να παραδώσει έναν υπερσύγχρονο και προσαρμοσμένο στις σύγχρονες ανάγκες χώρο για την ανάδειξη της καινοτομίας, την ίδια όμως στιγμή η Πολιτεία θα πρέπει να εξασφαλίσει το αποτύπωμά της.

Η Ελλάδα σταδιακά εξελίσσεται σε επενδυτικό hub, αναδεικνύοντας το οικοσύστημα καινοτομίας της χώρας, προωθώντας την δικτύωσή του και συμβάλλοντας στην ανάπτυξή του. Είναι καθοριστικής σημασίας η αλλαγή νοοτροπίας που φαίνεται να υιοθετείται από την ΓΓΕΚ κυρίως ως προς την διαχείριση του έργου και την «ανοικτή» συνομιλία της υπηρεσίας με τον ιδιωτικό τομέα για την επιλογή τελικά του αναδόχου.

Η κατασκευή της «Πολιτείας Καινοτομίας» αν αξιοποιηθεί σωστά, μπορεί να καθιερώσει το αίσθημα μιας κοινότητας, όπου οι συμμετέχοντες θα μοιράζονται την ίδια κουλτούρα και στόχους για την δημιουργία μια πρότυπης περιοχής καινοτομίας στα Βαλκάνια και την Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Καταληκτικές Σκέψεις

Λέγεται πως σε περιόδους ευημερίας, η καινοτομία παραμελείται, καθώς αποτρέπονται οι περαιτέρω ανατρεπτικές πρακτικές. Αντίθετα, η πίεση της ανάγκης διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να οδηγηθούμε σε καινοτόμες λύσεις και αποτελέσματα.

Η πανδημία του κορωνοϊού που ξέσπασε το 2020 και εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα σε όλο τον κόσμο αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτάχυνσης της καινοτομίας και της έρευνας. Η αποφασιστική συνεργασία της επιστημονικής και επιχειρηματικής κοινότητας και των κυβερνήσεων ανά τον κόσμο, οι διαθέσιμοι πόροι και η ανταλλαγή καλών πρακτικών, είχαν ως αποτέλεσμα σε σύντομο χρονικό διάστημα την δημιουργία ασφαλών και αποτελεσματικών εμβολίων για την σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα.

Στην Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια πραγματοποιείται μια προσπάθεια για την ανάδειξη και ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στη χώρα. Η νεοφυής επιχειρηματικότητα βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα και εν μέσω πανδημίας, επιταχύνθηκαν διαδικασίες, καθώς νομοθετήθηκαν και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές δράσεις για την ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις της χώρας παράγουν σημαντικές καινοτομίες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από μεγάλες επιχειρήσεις.

Το μόνο σίγουρο είναι πως η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία και στο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας είναι μονόδρομος. Η δεκαετής οικονομική κρίση επηρέασε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής και κοινωνίας. Αν η χώρα θέλει να αποφύγει τα λάθη του παρελθόντος πρέπει να «δει το μέλλον» της μέσα από την αξιοποίηση των σύγχρονων διαθέσιμων εργαλείων που προσφέρει η καινοτομία και η τεχνολογική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία

A. Shipilov, N. Furr & T.Andersson (2020), Looking to boost Innovation? Partner with a Startup: <https://hbr.org/2020/05/looking-to-boost-innovation-partner-with-a-startup> (21/10/2021).

Alec Ross (2019), Οι βιομηχανίες του μέλλοντος, 3^η έκδοση, (προηγούμενη εκδ. 2017), ΙΚΑΡΟΣ, Αθήνα, σελ.40-42.

AWS Startup Hub France: <https://aws-startuphub.com> (12/11/2021).

Bateman, Snell, Konopaske (2019), “Management: Leading & Collaborating in a Competitive World,” 13th edition, *Mc Graw Hill Education*, σελ.8.

BerkeleyHaas, Open Innovation Research, *What is Open Innovation?* <https://corporateinnovation.berkeley.edu/open-innovation-research/> (5/12/2021).

Bruce Katz & Julie Wagner (2014), The Rise of Innovation Districts: A New Geography of Innovation in America, *Metropolitan Policy Program*, BROOKINGS, σελ.1.

D. Kalavros-Gousiou (επιμ.), (2020), Startups in Greece 2020-2021: progressing against all odds, FOUND.ATION, σσ. 11-13.

E. Cosgrave, K. Arbuthnot, Th. Tryfonas (2013), “Living Labs, Innovation Districts and Information Marketplaces: A Systems Approach for Smart Cities”, *Procedia Computer Science*, ELSEVIER, τευχ. 16, σσ. 668-677, σελ. 672.

ECPA Urban Planning (2017), “Case Study: 22@ Barcelona Innovation District”, *Smart Cities Dive*. <https://www.smartcitiesdive.com/ex/sustainablecitiescollective/case-study-22-barcelona-innovation-district/27601/> (12/11/2021).

European Innovation Scoreboard 2020: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/QANDA_20_1150 (15/12/2021).

European Parliament, “Policy for research and technological development”.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/66/policy-for-research-and-technological-development> (22/11/2021).

Government Offices of Sweden (2012), *The Swedish Innovation Strategy*, The Swedish Ministry of Enterprise, Energy and Communications, σσ 1-56, σελ.19.

John Kotter (1995), “Leading Change: Why Transformation Efforts Fail, *HBR*, σσ 59-67, σελ. 61.

“La French Tech”. <https://lafrenchtech.com/en/> (20/10/2021).

L. Heaphy, A. Wiig (2020), “The 21st century corporate town: the politics of planning innovation districts”, *Telematics and Informatics*, ELSEVIER, τευχ. 54, σσ 1-10, σελ.7
<https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101459>

M. Curley, Br. Salmelin (2018), *Open Innovation 2.0: A New Paradigm*. σσ. 1-12.
<https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/24-oispgopeninnovation20anewparadigm-whitepaper.pdf> (5/12/2021).

Ph. Webster, S. Pringle, E. Wilkins, B. Thuriaux-Aleman, R. Khoury (2021), “The Future of Innovation Districts”, *Arthur D. Little & Steer-ED*, σσ.70-87, σσ.74-75

Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (2021), «Τελετή απονομής των πρώτων βραβείων του Elevate Greece», στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://www.amna.gr/macedonia/article/584470/Teleti-aponomis-ton-proton-brabeion-tou-Elevate-Greece> (30/10/2021).

Β. Κέφης (2014), Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, 2^η έκδοση, εκδ. Κριτική Αθήνα, (προηγούμενη έκδοση 2005), σ.87

Γ. Ασπρίδης & Φ. Φραγκισκάτου (2009), «Η εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στη Δημόσια Διοίκηση», *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, τεύχ. 15, σσ.304-305.

Γ. Καλογήρου, Α. Τσακανίκας, Αιμ. Πρωτόγερου, Π. Παναγιωτόπουλος, Ε. Σιώκας, Γ. Σιώκας, Δ. Σταμόπουλος (2021), «Η Ελλάδα που Μαθαίνει, Ερευνά, Καινοτομεί και Επιχειρεί», *Διανέοσις*, σελ.27-28.

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, (2021), *Ανακοινώσεις: Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας μετονομάζεται σε Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας*.
http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=124I458I1163I646I509701&olID=777&neID=589&neTa=1_122546&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI777I0I119I428I1089I0I3&actionID=load&JScript=1 (25/11/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, Ανακοίνωση για την Εμβληματική Δράση για την αντιμετώπιση του ιού SARS-CoV, *Εμβληματικές Δράσεις*.
http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I334I1180I646I445324&olID=717&neID=673&neTa=16_40682_3&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI717I0I108I334I1180I0I2&actionID=load&JScript=1 (1/12/201).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Αποστολή-Ιστορική Αναδρομή της ΓΤΕΚ*.
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (25/11/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Διεθνείς Οργανισμοί*.
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=125I498I1399I646I516558> (3/12/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, Δράση για την έρευνα στον αγροδιατροφικό τομέα της Κρήτης, *Εμβληματικές Δράσεις*.
http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I334I1180I646I445324&olID=717&neID=673&neTa=16_30562_3&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI717I0I108I334I1180I0I2&actionID=load (2/12/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Εποπτευόμενοι Ερευνητικοί φορείς*.
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=126I491I1148I646I528654> (28/11/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Εποπτευόμενοι Τεχνολογικοί Φορείς*.
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=126I492I1149I646I528672> (28/11/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Πρωτοβουλίες, Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας*. <https://gsri.gov.gr/protovoulies-drasesis/grafeia-metaforas-technognosias-technologias-technology-transfer-offices-ttos/> (15/12/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας, *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης*.
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=120I466I1396I646I496396> (1/12/2021).

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας,
<http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=106I432I1092I646I437080> (25/11/2021).

Γενική Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας «Διενέργεια δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου για την ανάθεση Σύμβασης Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα του έργου «Δημιουργία Κέντρου Καινοτομίας στην Αθήνα με ΣΔΙΤ».

Διακρατική Συμφωνία Ελλάδας-ΗΠΑ:
<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/11652224.pdf> (3/12/2021).

Ε. Δημητριάδη, Ν. Κυριακίδη, Δ. Μαραγκός, Κ. Μπέκος, Β. Σκούρα (2018), «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: καινοτομία, εξωστρέφεια, πρόσβαση στην χρηματοδότηση και δομές στήριξης τα κλειδιά για την ανάπτυξή τους», *ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ Έρευνα & Τεχνολογία*, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Enterprise Europe Network, Αθήνα, τεύχ. 110, σελ.16.

Εθνικά Βραβεία Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας, διαθέσιμο:
<https://elevategreece.gov.gr/national-startup-awards-2021/> (8/11/2021).

Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας, *Έρευνα*. https://oncopmnet.gr/?page_id=1842 (1/12/2021).

Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας, Ογκολογία, *Τι είναι η Ιατρική Ακριβείας;*.

https://oncopmnet.gr/?page_id=1831 (1/12/2021).

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, *Ενημέρωση*, «Η Ελλάδα στις χώρες με τη μεγαλύτερη βελτίωση στις επιδόσεις καινοτομίας στην Ευρώπη».

<https://www.ekt.gr/el/news/26160> (15/12/2021).

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, Η Ελλάδα στις χώρες με τη μεγαλύτερη βελτίωση στις επιδόσεις καινοτομίας στην Ευρώπη,

<https://www.ekt.gr/el/news/26160> (28/10/2021).

Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (2021), Ετήσιος Απολογισμός Ε.Σ.Ε.Τ.Ε.Κ (2020), διαθέσιμο ηλεκτρονικά: esek.org.gr (30/10/2021).

Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, *Ο ρόλος του ΕΣΕΤΕΚ*.

<http://www.esek.org.gr/central.aspx?sId=651161I1002I646I270972&lang=el&styId=0> (1/12/2021).

Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

<http://www.esek.org.gr/central.aspx?sId=651161I1002I646I270972&lang=el&styId=0> (1/12/2021).

Έρευνα και Καινοτομία, *Τομέας Ε&Κ*. <http://erevna.minedu.gov.gr/index.php/gr/about> (23/11/2021).

ΕΣΕΤΕΚ, *Τομεακά Επιστημονικά Συμβούλια (ΤΕΣ)*. <https://esetek.gov.gr/tes-2/> (1/12/2021).

ΕΣΠΑ 2014-2019, Τι είναι το Equifund;, <https://www.espa.gr/el/Pages/EquiFund.aspx> (27/10/2021).

ΕΣΠΑ 2014-2020, *Στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων Εθνικού Μητρώου “Elevate Greece” για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19*:

<https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5112> (8/11/2021).

ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, Αποστολή. <http://www.eyde-etak.gr/central.aspx?sId=119I486I1259I646I491048> (23/11/2021).

ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, *Ενιαία Δράση Κρατικών Ενισχύσεων ΕΤΑΚ*. <http://www.eyde-etak.gr/central.aspx?sId=119I499I1296I646I491546> (23/11/2021).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Η Επιτροπή εγκαινιάζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1185 (20/10/2021).

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας το Συμβούλιο εγκρίνει τα Συμπεράσματα, στον σύνδεσμο*. <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/01/new-european-research-area-council-adopts-conclusions/> (5/12/2021).

Κ. Κετσειτζής (2021), «Thess INTEC: τι θα περιλαμβάνει το Τεχνολογικό Πάρκο της Θεσσαλονίκης», Capital.gr. <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3586276/thess-intec-ti-tha-perilambanei-to-texnologiko-parko-tis-thessalonikis> (15/11/2021).

Κ. Πλιάκος (2016), Μεγάλες επιχειρήσεις στο πλευρό νέων startups, CNN Greece: <https://www.cnn.gr/oikonomia/epixeiriseis/story/49440/megales-epixeiriseis-sto-pleyro-neon-startups> (22/10/2021).

Καλογήρου Γ. (2015). Διαχείριση και ανάπτυξη καινοτομιών (Κεφάλαιο Συγγράμματος), στο Καλογήρου Γ., Τσακανίκας Α., Σιώκας Ε., Παναγιωτόπουλους Π., Πρωτόγερου Α., Μαυρωτάς Γ., *Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων για Μηχανικούς*, (ηλεκτρ. Βιβλ.), Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, κεφ.9.

ΚΥΑ υπ.Αριθμ. 134622 «Τροποποίηση της υπ' αρ. 85490/10.08.2020 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύσταση στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων. Προϋποθέσεις εγγραφής και κριτήρια υπαγωγής των επιχειρήσεων στο ως άνω Μητρώο» (Β' 3668)», (ΦΕΚ Β'/5587/18.12.2020).

Μ. Η. Πραβίτα (2021), «Σχέσεις Δημόσιας Διοίκησης και Πολιτικής Εξουσίας», στο Νταλάκου, Β. και Σωτηρόπουλος, Δ.Α. (επιμ.) *Το Σύγχρονο Διοικητικό Σύστημα στην Ελλάδα*. Εκδόσεις ΕΑΠ, Αθήνα, σελ.6.

Ν. 1266/1982 «Όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις» (Α' 81).

Ν. 1514/1985 «Ανάπτυξη της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας» (Α' 13).

Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (Α' 137).

Ν. 2880/2001 «Πρόγραμμα Πολιτεία για την μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις» (Α' 9).

Ν. 3230/2004, Καθιέρωση ενός συστήματος διοίκησης με στόχους μέτρησης της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις». (Α' 44).

Ν. 4386/2016 «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» (Α' 83).

Ν. 706/1977 «Περί προωθήσεως της Επιστημονικής Ερεύνης και της Τεχνολογίας» (Α' 279).

Νόμος 4712/2020 «Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς, ρύθμιση της οικονομικής δραστηριότητας, αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου, πρόστιμα για τη διακίνηση και εμπορία απομιμητικών/παραπονημένων προϊόντων, ρύθμιση θεμάτων για τη βιομηχανία, τις ιδιωτικές επενδύσεις, τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, την έρευνα, την καινοτομία και το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος και λοιπές διατάξεις» (Α'146/29/7/2020).

Νόμος 4712/2020, Άρθρο 49, (ΦΕΚ Α'146/29/7/2020)

ΠΔ 189/2009 «Καθορισμός και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (Α' 221).

ΠΔ 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους – Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων». (Α' 119).

ΣΕΒ (2020), «Πώς θα πάμε από το brain drain στο brain gain», *Οικονομία & Επιχειρήσεις*, σσ. 1-23, σελ. 2.

https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/52684/Final_SR_Brain_Drain.pdf (18/11/2021).

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (2006), «Καινοτομία, ο δρόμος για την επιτυχία», Θεσσαλονίκη, σελ.7.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, (2020), *Δελτίο Τύπου: Ο Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων και ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας*. <https://www.mindev.gov.gr/o-yπουργός-ανάπτυξης-επενδύσεων-κ-άδ-10/> (25/11/2021).

Υπουργείο Εσωτερικών, *Πρόγραμμα Πολιτεία*. <https://www.ypes.gr/programma-politeia/> (5/12/2021).

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού, Δελτίο Τύπου (2016) διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.ggb.gr/el/node/658> (25/10/2021).

CLIMPACT, *Η επιστήμη στην υπηρεσία της Πολιτείας και της Κοινωνίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής*. <https://climpact.gr/main/> (2/12/2021).

Elevate Greece, Εγγεγραμμένες Startups, <https://elevategreece.gov.gr/el/eggegrammenes-startups/> (8/11/2021).

Elevate Greece, *Οικοσύστημα Καινοτομίας*: <https://elevategreece.gov.gr/el/oikosystema/> (8/11/2021).

EU Startup Monitor (2018), σελ.7.

EUR-Lex (2017), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Περιφερειών*.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM%3A2017%3A0376%3AFIN>
(28/11/2021).

FORTUNE GREECE (2019), «Η νεοφυής επιχειρηματικότητα βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, διαθέσιμο στον σύνδεσμο:
<https://www.fortunegreece.com/article/i-neofiis-epichirimatikotita-vasiki-protereotita-tou-ipourgou-anaptixis-ke-ependiseon/> (28/10/2021).

ΓΤΕΚ, Δημιουργία Κέντρου Καινοτομίας στην Αθήνα με ΣΔΙΤ
http://www.gsrt.gr/central.aspx?sId=108I511I1382I646I448785&olID=777&neID=589&neTa=10036_122535&ncID=0&neHC=0&tbid=0&lrID=2&oldUIID=aI777I0I119I428I1089I0I3&actionID=load&JScript=1

TAXHEAVEN, <https://www.taxheaven.gr/news/53872/ependytikoi-aggeloi-xarakthrismos-fysikwn-proswpwn-diadikasia-ekptwshs-apo-to-eisodhma-olh-h-apofash> (8/11/2021).

Ictplus, Χρ. Δήμας (2021), «Η Καινοτομία και η Έρευνα στην Ελλάδα».
<https://ictplus.gr/xristos-dimas-i-kainotomia-kai-i-ereyna-stin-ellada/> (15/12/2021).

Newsbeast Weekend edition «Το ελληνικό εργοστάσιο που έφτασε τους 1.000 εργάτες και κατέληξε ερείπια», διαθέσιμο: <https://www.newsbeast.gr/weekend/arthro/3455195/to-elliniko-ergostasio-pou-eftase-tous-1-000-ergates-ke-katelixe-eripia> (8/11/2021).

Startup Estonia. <https://startupestonia.ee> (3/11/2021).

Απόφαση 39937/5-04-2021, *Επενδυτικοί άγγελοι: χαρακτηρισμός φυσικών προσώπων- Διαδικασία έκπτωσης από το εισόδημα*

TAXHEAVEN, Νόμος 4647/2019: Κατεπείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Υγείας, Εσωτερικών, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και άλλες διατάξεις:
<https://www.taxheaven.gr/law/4647/2019> (8/11/2021).